

Financieel belang van rechtszaken

Eindrapport

Sjerp van der Ploeg, Sophie Rohlfis en Lars van der Ham

Opdrachtgever: Raad voor de rechtspraak

Rotterdam, 16 oktober 2016

Colofon

Raad voor de rechtspraak
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

Deze publicatie verschijnt in het kader van het wetenschappelijk onderzoeksprogramma van de Raad voor de rechtspraak. Uitgave daarvan betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Raad voor de rechtspraak weergeeft.

Begeleidingscommissie

Voorzitter

Mr. P.M. (Peter) Verbeek Senior Raadsheer Gerechtshof Den Haag, afdeling Civiel recht

Leden

Dr. F. (Frans) van Dijk Directeur Raad voor de rechtspraak

Dr. F.P. (Frank) van Tulder Adviseur / onderzoeker Raad voor de rechtspraak

Mr. drs. D. (Dirk) Vergunst Teamvoorzitter Kanton en Handel Rechtbank Gelderland

Prof. mr. dr. J. (Jan) Monsma Afdelings -voorzitter Belastingrecht Gerechtshof Arnhem - Leeuwarden

Mr. L.C. (Leonie) Michon Teamvoorzitter Bestuursrecht Rechtbank Midden - Nederland

De integrale tekst van dit rapport is gratis te downloaden van:

www.rechtspraak.nl/Organisatie/Raad-Voor-De-Rechtspraak

Rubriek: wetenschappelijk onderzoek

Uitgever

Sdu Uitgevers BV, Den Haag

Vormgeving

Corps, Den Haag

Opmaak binnenwerk

LINE UP boek en media bv, Groningen

December 2016

© Staat der Nederlanden (Raad voor de rechtspraak). Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd, ineen voor anderen toegankelijk gegevensbestand worden opgeslagen of worden openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Raad voor de rechtspraak. De toestemming wordt hierbij verleend voor het vervaelvoudigen, in een gegevens-bestand toegankelijk maken of openbaar maken waarvoor geen geldelijke of andere tegenprestatie wordt gevraagd en ontvangen en waarbij deze uitgave als bron wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Financieel belang van rechtszaken	4
Over Ecorys	4
Voorwoord	5
Managementsamenvatting	6
1. Inleiding en vraagstelling	9
1.1 Inleiding	9
1.2 Leeswijzer	10
2. Onderzoeksaanpak	11
2.1 Inleiding en overzicht	11
2.2 Werkwijze bestandsanalyse.....	14
2.3 Werkwijze dossieronderzoek	15
2.4 Integrale analyse.....	18
3. Uitkomsten.....	19
3.1 Inleiding	19
3.2 Bestandanalyses.....	19
3.3 Dossieronderzoek	34
3.4 Integrale berekening.....	39
4. Conclusies en reflectie	42
Bijlagen	44
Bijlage 1 Berekenen van het financieel belang	44
Bijlage 2 Zaakscategorieën in het onderzoek	51
Bijlage 3 Validatie	55
Bijlage 4 Financieel belang naar locaties (dossiers)	59
Bijlage 5 Verdelingen financieel belang (dossiers)	62
Bijlage 6 Betrouwbaarheidsintervallen	75
Bijlage 7 Zaken met en zonder geldelijk belang	76
Bijlage 8 Beëindigingen faillissementen en schuldsaneringen	80

Financieel belang van rechtszaken

Over Ecorys

Met ons werk willen we een zinvolle bijdrage leveren aan maatschappelijke thema's. Wij bieden wereldwijd onderzoek, advies en projectmanagement en zijn gespecialiseerd in economische, maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkeling. We richten ons met name op complexe markt-, beleids- en managementvraagstukken en bieden opdrachtgevers in de publieke, private en not-for-profitsectoren een uniek perspectief en hoogwaardige oplossingen. We zijn trots op onze 85-jarige bedrijfsgeschiedenis. Onze belangrijkste werkgebieden zijn: economie en concurrentiekracht; regio's, steden en vastgoed; energie en water; transport en mobiliteit; sociaal beleid, bestuur, onderwijs, en gezondheidszorg. Wij hechten grote waarde aan onze onafhankelijkheid, integriteit en samenwerkingspartners. Ecorys-medewerkers zijn betrokken experts met ruime ervaring in de academische wereld en adviespraktijk, die hun kennis en *best practices* binnen het bedrijf en met internationale samenwerkingspartners delen.

Ecorys Nederland voert een actief MVO-beleid en heeft een ISO 14001-certificaat, de internationale standaard voor milieumanagementsystemen. Onze doelen op het gebied van duurzame bedrijfsvoering zijn vertaald in ons bedrijfsbeleid en in praktische maatregelen gericht op mensen, milieu en opbrengst. Zo gebruiken we 100% groene stroom, kopen we onze CO₂-uitstoot af, stimuleren we het ov-gebruik onder onze medewerkers, en printen we onze documenten op FSC- of PEFC-gecertificeerd papier. Door deze acties is onze CO₂-voetafdruk sinds 2007 met circa 80% afgenomen.

ECORYS Nederland B.V.
Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland
T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com
K.v.K. nr. 24316726
W www.ecorys.nl

Voorwoord

In dit rapport wordt verslag gedaan van een onderzoek naar het financieel belang dat is gemoeid met rechtszaken. Daarvoor is gebruikgemaakt van gegevens uit de zaaksadministratie van de rechtspraak en er is dossieronderzoek verricht op zes locaties verspreid over het land.

Er past een woord van dank aan alle personen bij de gerechten die ons hebben ondersteund, zowel logistiek als inhoudelijk, bij het dossieronderzoek op de diverse locaties. Ook bedanken we het Landelijk Dienstencentrum voor de Rechtspraak (LDCR) voor het leveren van een groot aantal administratieve gegevens en de uitleg daarbij.

De begeleidingscommissie stond onder voorzitterschap van mr. P. Verbeek (Raad voor de rechtspraak) en bestond verder uit mr. D. Vergunst (teamvoorzitter Kanton en Handel rechtbank Gelderland), mr. J. Monsma (afdelingsvoorzitter Belastingrecht gerechtshof Arnhem-Leeuwarden), mr. L. Michon (teamvoorzitter Bestuursrecht rechtbank Midden-Nederland, F. van Dijk (Raad voor de rechtspraak), en als gedelegeerd opdrachtgever dr. F. van Tulder (Raad voor de rechtspraak). De commissie is viermaal bijeen geweest, heeft het onderzoek begeleid en heeft de onderzoekers op diverse momenten van commentaar op tussenproducten voorzien. Onze dank gaat uit naar de inzet van de commissie en naar dr. F. van Tulder van de Raad voor de rechtspraak voor de ondersteuning van het onderzoek op diverse fronten (zowel procesmatig als inhoudelijk).

Rotterdam, oktober 2016

dr. S.W. van der Ploeg (projectleider)

Managementsamenvatting

Aanleiding

De Raad voor de rechtspraak heeft een onderzoek uit laten voeren om het financieel belang dat is gemoeid met rechtszaken zo goed mogelijk in beeld te brengen. Een kwantificering van dat belang is een belangrijke bouwsteen voor inzicht in het economische belang van de Nederlandse rechtspraak. Het onderzoek richtte zich op een schatting van de jaarlijks in totaal met civiele en bestuursrechtelijke rechtszaken in Nederland gemoeide financiële belangen. Van dat onderzoek wordt in dit rapport verslag gedaan.

Afbakening

Het onderzoek is beperkt tot rechtsgebieden met een overwegend of substantieel financieel belang, hetgeen heeft geresulteerd in het opnemen van de rechtsgebieden kanton, civiel (waaronder familie), bestuur en belasting. Per rechtsgebied is een selectie gemaakt van relevante zaakscategorieën. Alleen zaken in eerste aanleg zijn meegenomen. Zaken bij de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven zijn uitgezonderd. Verder zijn zaken bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State niet meegenomen. Ook strafzaken zijn niet meegenomen in dit onderzoek omdat daar niet in de eerste plaats geschillen met een overwegend financiële belang centraal staan.

Om voor het onderzoek gebruik te kunnen maken van redelijk recente maar ook complete kalenderjaren, is gekozen voor de in 2013 en 2014 uitgestroomde zaken. De cijfers daarover laten zien dat de aantallen zaken in die jaren redelijk stabiel zijn.

Aanpak

Voor het onderzoek is gebruikgemaakt van een combinatie van een analyse van gegevens uit de zaakadministratie van de rechtspraak (geleverd door het LDCR) en een analyse van dossiers. Bij de gegevens uit de administratie hebben we de totale populatie van zaken uit 2013 en 2014 meegenomen. Voor het dossierdeel hebben we gebruikgemaakt van steekproeven. Het dossieronderzoek is uitgevoerd bij zes locaties: Arnhem, Amsterdam, Breda, Den Haag, Haarlem, en Rotterdam.

In het onderzoek is verder via een check op de dossiergegevens een validatie uitgevoerd op het geldelijk belang zoals dat voor een deel van de zaken in de administratie is opgenomen. Daarnaast is ook via dossieronderzoek het financieel belang van de eventuele vorderingen in reconventie bepaald.

Uitkomsten

Met de in dit onderzoek betrokken zaken waarbij sprake is van geschillen, is op jaarbasis een bedrag van ongeveer 20,5 miljard euro gemoeid. Daarnaast wordt via de bewindvoeringen nog eens een voorraad ter waarde van van 6,6 miljard per jaar door de kantonrechter beoordeeld.

De helft van die jaarlijkse 20,5 miljard euro komt voor rekening van de faillissementsverzoeken. Daarnaast gaat er in de schuldsaneringsverzoeken nog eens één miljard om en bij de civiele handelszaken gaat het om een jaarlijks bedrag van bijna 5 miljard. Kantonhandelszaken voegen daar nog eens 1,9 miljard aan toe. Bij bestuurszaken gaat het om ruim 500 miljoen en bij belastingzaken om 900 miljoen euro op jaarbasis.

De spreiding van de omvang van het financiële belang tussen zaken is zeer groot en daarnaast is het financiële belang zeer scheef verdeeld. Zowel uit de administratie als uit de dossiers blijkt dat er relatief veel zaken zijn met een klein financieel belang en een zeer beperkt aantal zaken met een zeer groot financieel belang. Deze zeer scheve verdeling zorgt ervoor dat het gemiddelde belang per jaar of per rechtsgebied gevoelig is voor toevallige uitschieters. Wanneer we naar de medianen kijken in plaats van naar gemiddelden dan zijn de verschillen duidelijk kleiner.

Hoewel ook publieke organisaties in de civiele zaken als eiser of verweerder optreden, zijn met name bij de belasting- en bestuurszaken publieke partijen een van de partijen in een geschil. Deze beide rechtsgebieden hebben samen een jaarlijks financieel belang van ruim 1,4 miljard euro. We moeten bij de bestuurszaken bedenken dat dit bedrag een onderschatting is van het totaal omdat grote investeringszaken ontbraken in de dossiers en ook investeringen rondom ruimtelijke ordeningsprojecten niet zijn meegenomen.

Daarnaast is de Belastingdienst vaak één van de preferente schuldeisers bij faillissementen. De omvang van de financiële belangen van de Belastingdienst binnen deze zaakscategorie hebben we niet specifiek in kaart gebracht. Gezien de omvang van het financiële belang van de faillissementen kunnen we ervan uitgaan dat een substantieel deel van die 11 miljard euro een publiek financieel belang betreft.

Los van de inhoudelijke uitkomsten heeft dit onderzoek een aantal inzichten opgeleverd over het geldelijk belang in de administratie. In de eerste plaats blijkt, door het ontbreken van de financiële belangen van de vorderingen in reconventie, het gebruik van het geldelijk belang, zoals opgenomen in de administratie, een onderschatting van het totale belang op te leveren. In de tweede plaats blijkt het geldelijk belang voor de eis in conventie behoorlijk consistent en valide geregistreerd. Dat alles duidt er dus op dat de gegevens uit de administratie zeer geschikt zijn voor het bepalen van het financiële belang, voor zover het de eis in conventie betreft.

Tabel 0.1 Totale financiële belang per jaar (in miljoenen euro): zaken in eerste aanleg

	Financieel belang
Belasting	912
Bestuur**	530
Faillissementen (verzoeken)	10.877
Schuldsaneringen (verzoeken)	1.010
Familie*	429
Civiel handel (m.u.v. faillissementen en schuldsaneringen)	4.924
Kanton handel (m.u.v. bewind)	1.902

*Gebaseerd op een klein aantal; niet meer dan indicatief.

** Uitgezonderd zaken bij de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven, alsmede zaken bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

1. Inleiding en vraagstelling

1.1 Inleiding

De Onderzoeksagenda 2015-2016 van de Raad voor de rechtspraak (Rvdr) besteedt onder meer aandacht aan het economische belang van de Nederlandse rechtspraak. Bij een kwantificering van dat economisch belang, ofwel de maatschappelijke baten of welvaartseffecten van de rechtspraak, is een eerste vereiste inzicht in het financiële belang dat is gemoeid met rechtszaken. Daarom heeft de Rvdr een onderzoek uit laten voeren om dit financiële belang zo goed mogelijk te kwantificeren. Dit moest leiden tot een schatting van de jaarlijks in totaal met civiele en bestuursrechtelijke rechtszaken in Nederland gemoeide financiële belangen. Daarbij is ook de verdeling van het financiële belang over individuele zaken relevant en de vraag in hoeverre de uitkomsten over de jaren fluctueren. Van dat onderzoek doen we in dit rapport verslag.

Op het gebied van civiele zaken, en dan vooral de handelszaken is, via de bij de rechtspraak aanwezige gegevensbestanden, een redelijke schatting te maken van de met rechtszaken gemoeide financiële belangen. Daarbij bleken in het verleden de uitkomsten in verschillende onderzoeken te variëren. Zo schatte Van Velthoven het totale financiële belang van bij de rechtspraak uitgestroomde civiele zaken in eerste aanleg rond de 10 miljard euro, waarvan circa 6 miljard euro voor handelszaken.¹ Van Dijk (2014) kwam op een schatting van circa 12 miljard euro bij dagvaardingen in handelszaken (voor 2011/2012) en Van Tulder (2014) geeft een schatting van ruim 5 miljard euro voor in 2009 feitelijk door de rechter behandelde dagvaardingen in handelszaken.² Verder is er voor andere typen zaken nog geen schatting beschikbaar. Ook met sommige familie-zaken (met name bij zaken rond levensonderhoud) en bij een groot deel van

de bestuurszaken (bouw- en ruimtelijke ordeningszaken, zaken over belastingen en uitkeringsrechten sociale zekerheid) zijn financiële belangen gemoeid. In 1998 werd door het ministerie van Justitie op heel grove wijze het totale financiële belang van bestuurszaken op circa 5 miljard euro geschat.³ Op deze rechtsgebieden zijn in de gegevensbestanden geen directe gegevens beschikbaar. Nader onderzoek via alternatieve bronnen (bijvoorbeeld dossiers) is daarom gewenst.

- Het object van onderzoek is het met rechtszaken in recente jaren gemoeide financiële belang. Daarbij staan de volgende vragen centraal:
- Wat is de omvang van het financiële belang in totaal en welke bijdragen leveren verschillende typen zaken en typen gerechten daaraan?
- Hoe zijn de totale financiële belangen verdeeld over zaken gedifferentieerd naar de hoogte van het financieel belang?
- Hoe ligt de verhouding tussen publieke en private financiële belangen?

¹ Velthoven, B.C.J. van. 2007. Civiele rechtspraak in eerste aanleg, 2005. Een eerste stap op weg naar kwantificering van de maatschappelijke betekenis van de rechtspraak. Den Haag: Raad voor de rechtspraak (Research Memorandum 2007/1), p. 66.

² Tulder, F. van. 2014. In de schaduw van de rechter. Individuele en maatschappelijke baten van de juridische infrastructuur. Den Haag: Raad voor de rechtspraak. Dijk, F. van. 2014. Improved performance of the Netherlands Judiciary: assessment of the gains for society. The Hague: Netherlands Council for the Judiciary.

³ Ministerie van Justitie. 1998. Rechtspraak en rechtshandhaving; maatschappelijke effecten van verbetering. Werkgroep Effecten Rechtspraak, research group: F. van Dijk, J. van Dijk and R. Teijl. Den Haag: Ministerie van Justitie.

- In hoeverre zijn er verschillen tussen de jaren aan te geven of te verwachten?
- Wat is de relatie tussen financieel belang en doorlooptijd en die tussen financieel belang en afloop?

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zetten we de aanpak van het onderzoek uiteen. In hoofdstuk 3 bespreken we de uitkomsten. In hoofdstuk 4 beantwoorden we de onderzoeksvragen. Een aantal bijlagen geven een nadere toelichting en verantwoording bij onderdelen uit het onderzoek.

2. Onderzoeksaanpak

2.1 Inleiding en overzicht

Voor de aanpak van het onderzoek van het financiële belang is relevant welk soort zaken wordt meegenomen, welke jaren worden meegenomen en hoe de informatie over het financiële belang kan worden verzameld.

2.1.1 Zaakscategorieën

Het onderzoek is beperkt tot rechtsgebieden met een overwegend of substantieel financieel belang. Dat resulteert in het opnemen van de volgende rechtsgebieden: kanton, civiel (waaronder familie), bestuur en belasting. Van de bestuurszaken zijn de vreemdelingenzaken uitgezonderd omdat daarin het financiële belang niet centraal staat. In overleg met de opdrachtgever en de begeleidingscommissie zijn verder alleen zaken in eerste aanleg meegenomen (onder meer om dubbeltellingen te voorkomen). Naast zaken bij de gerechtshoven zijn ook zaken bij de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven uitgezonderd. Verder zijn zaken bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State niet meegenomen. Daar worden bepaalde geschillen in eerste aanleg behandeld. Het gaat bijvoorbeeld om geschillen op het gebied van onderwijs, subsidie en de Kieswet, om enkele zeer specifieke milieuzaken zoals bodembescherming, en om zaken met betrekking tot de Wet ruimtelijke ordening en de Tracéwet. Ook strafzaken zijn niet meegenomen in dit onderzoek omdat daar niet in de eerste plaats geschillen met een overwegend financiële belang centraal staan.¹

Vervolgens is er per rechtsgebied een selectie gemaakt van relevante zaakscategorieën. Intrekkingen en succesvolle mediationtrajecten zijn buiten het onderzoek gelaten omdat de eiser of rechter van mening is dat de rechtspraak geen rol (meer) hoeft te spelen in het geschil. Ook zijn om praktische redenen zaakscategorieën waarin het financiële belang per zaak beperkt is en het aantal zaken beperkt is, niet meegenomen. Deze zijn in overleg met de begeleidingscommissie vastgesteld. Uiteindelijk heeft dat per rechtsgebied een lijst met zaken opgeleverd die in bijlage 2 is opgenomen.

¹ Wel is er in ruim een derde van de gevallen sprake van civiele vorderingen binnen het strafproces (bij zaken in eerste aanleg bij de meervoudige kamer, zo blijkt uit onderzoek naar zaakzwaarte). In de regel verwijst de strafrechter bij grotere en complexere civiele financiële vorderingen die alsnog door naar de civiele rechter.

Tabel 2.2 Zaaks aantallen uitstroom per productgroep per jaar

Productgroep	2013	2014	
Kanton	1.040.063	1.101.611	6%
Rechtbank civiel handel	120.754	112.159	-7%
Rechtbank civiel familie	190.133	186.289	-2%
Rechtbank bestuur	47.546	49.495	4%
Rechtbank belasting	26.098	28.346	9%

Bron: Definitieve gegevens zaaks aantallen, interne rapportage Raad voor de rechtspraak.

2.1.2 Jaren

Om voor het onderzoek gebruik te kunnen maken van redelijke recente maar ook complete kalenderjaren, is gekozen voor de in 2013 en 2014 uitgestroomde zaken. De cijfers daarover laten zien dat de aantallen zaken in die jaren redelijke stabiel zijn.

2.1.3 Bepalen financieel belang

Voor het onderzoek is gebruikgemaakt van een combinatie van een analyse van gegevens uit de zaaksadministratie van de rechtspraak (geleverd door het Landelijk Dienstencentrum voor de Rechtspraak (LDCR)) en een analyse van dossiers. Bij de gegevens uit de administratie hebben we de totale populatie van zaken uit 2013 en 2014 meegenomen, voor het dossierdeel hebben we gebruikgemaakt van steekproeven. De onderzoeksopzet is schematisch weergegeven in figuur 2.1.

Zaken met geldelijk belang in administratie

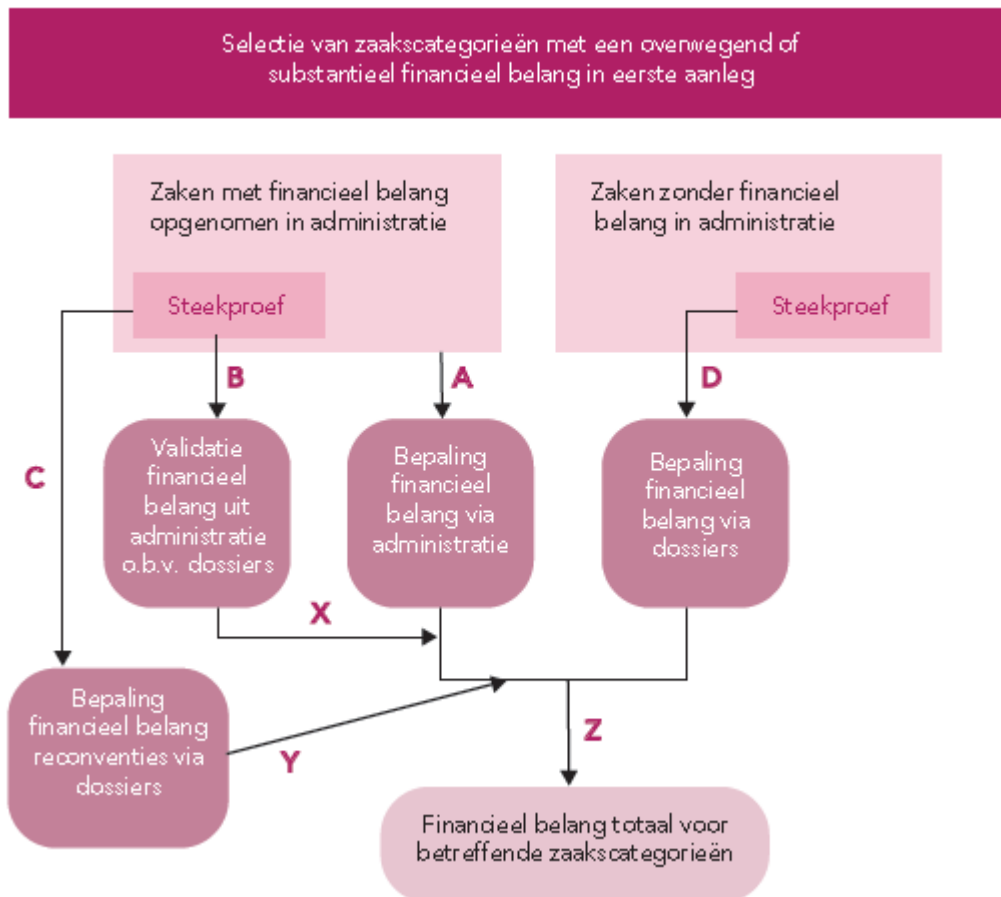
Het financieel belang van zaken is voor een deel wel en voor een deel niet opgenomen in de administratie van het LDCR. Voor de meeste via dagvaarding behandelde handelszaken is een geldelijk belang uit de administratie bekend.² Die informatie is in de praktijk van belang voor het vaststellen van door partijen te betalen griffierecht en is daarom op het niveau van individuele uitgestroomde zaken vastgelegd. Door analyse van deze gegevens kan dus inzicht in het financieel belang van de totale 'populatie' van deze zaken worden verkregen (pijl A in figuur 2.1).

Daarbij ligt het in de lijn van de verwachting dat het in de administratie opgenomen financiële belang alleen betrekking heeft op de oorspronkelijke eis (eis in conventie) en niet op een eventuele tegeneis (eis in reconventie). In de praktijk blijkt dat dergelijke reconventies met name voorkomen bij handelszaken die betrekking hebben op verbintenissenrecht of bijzondere overeenkomsten. Vandaar dat op basis van een steekproef van dossiers, waarvan het geldelijk belang ook in de administratie was opgenomen, is bepaald hoe vaak reconventies voorkomen en wat het financieel belang is van de eisen in reconventie (pijl C in figuur 2.1). Omdat er verder weinig inzicht was in de mate waarin het geldelijke belang zoals opgenomen in de administratie aansluit bij de bepaling van het financiële belang zoals dat in dit onderzoek wordt gedefinieerd, is er op een steekproef van zaken een validatie uitgevoerd. Op basis van de inhoud van het

² Het gaat hier om de zaken met Lamiecodes 102, 103, 105 en 301: uitspraken handelszaak op tegenspraak, uitspraken ex 2 + enq/dsc/plei, verstekvonnissen en geregelde arbeidsrekenen kortgedingvonnis/behandeling ter zitting op tegenspraak.

dossier is het financiële belang bepaald en is het vervolgens vergeleken met het geldelijke belang zoals in de administratie is opgenomen (pijl B in figuur 2.1).

Figuur 2.1 Opzet van het onderzoek

Zaken zonder geldelijk belang in administratie

Voor zaken waarvan het financiële belang niet in de administratie is opgenomen, zijn de dossiers bestudeerd om aan de hand daarvan het financiële belang van de betreffende zaken te bepalen. Dat betreft dus de rechtsgebieden bestuur en belasting en een deel van de civiele zaken.³ Door een steekproef van dossiers samen te stellen, deze dossiers te bestuderen en op basis daarvan een gemiddeld financieel belang per rechtsgebied te berekenen, kan, in combinatie met gegevens over het aantal zaken, een schatting van het totale financiële belang voor de populatie van deze zaakscategorieën worden gemaakt (pijl D in figuur 2.1).

Door de uitkomsten uit de analyse van het geldelijke belang uit de administratie aan te vullen met de informatie van de validatieronde en de reconventies (pijlen X en Y in figuur 2.1) en daarna de uitkomsten van het dossierdeel bij elkaar op te tellen (pijl Z in figuur 2), volgt dan het totale financiële belang.

Om een idee te geven van de verhouding tussen zaken met en zonder geldelijk belang in de administratie die in dit onderzoek worden betrokken: voor het kalenderjaar 2014 baseren we ons op 432.379 zaken mét een financieel belang in de administratie en op 240.235 zaken zonder financieel belang in de administratie (en die dus via een steekproef en dossiers zijn onderzocht).

We geven in de volgende paragrafen een nadere toelichting op de afzonderlijke onderdelen van het onderzoek.

2.2 Werkwijze bestandsanalyse

Bij civiele zaken wordt in de administratie regelmatig het geldelijke belang opgenomen. Het gaat daarbij om het bedrag dat door de eiser in de vordering of het verzoek naar voren is gebracht. Op basis van dit bedrag wordt het griffierecht bepaald. Met name voor dagvaardingen in handelszaken bij zowel de kantonrechter als de civiele rechter is dit gegeven meestal opgenomen in de administratie. Voor een deel van de civiele zaken ontbreekt dit gegeven, net als bij alle bestuurs- en belastingzaken.

Het LDCR heeft de administratie van de kalenderjaren 2013 en 2014 geleverd met daarin, op het niveau van afzonderlijke zaken, het uitstroomjaar, het gerecht (rechtbank en locatie/kanton), de zaakscategorie, het geldelijk belang en dergelijke. De zaken waarvan in de administratieve gegevens het geldelijk belang ontbrak, vormen de basis voor de steekproeftrekking ten behoeve van de dossieranalyse. Dat geldt dus voor alle bestuurs- en belastingzaken en een deel van de civiele zaken.

De bestandsanalyse betreft voor meer dan 99% zaken in de zaakscategorieën 102, 103, 105 en 301 (uitspraken handelszaak op tegenspraak, uitspraken handelszaak op tegenspraak waarbij sprake is van bijzondere proceshandelingen zoals een enquête, descente of pleidooi, verstekvonnissen en geregelde arbeidsrekestten, en kortgedingvonnis/behandeling ter zitting op tegenspraak). Het geldelijke belang dat in de administratie is opgenomen, vormt de basis voor de schatting van het financiële belang van deze zaken.

³ Bij de civiele zaken gaat het om de zaken waarbij geen geldelijk belang in de administratie was opgenomen.

Met een zekere regelmaat stelt de verweerder vervolgens een tegeneis (eis in reconventie). Het eventuele financiële belang daarvan wordt niet geregistreerd omdat voor de vordering in reconventie geen griffierecht verschuldigd is. Alleen het geldelijk bedrag dat door de eiser in de vordering of het verzoek naar voren is gebracht, is uit de administratie bekend. Dat leidt dan dus tot een onderschatting van het financiële belang van de handelszaken omdat het financiële belang van de eventuele reconventies niet is opgenomen in het geldelijke belang dat in de administratie staat vermeld. Ook valt uit de administratie niet te achterhalen of er sprake is van eisen in reconventie. Daarvoor is inzage in de dossiers nodig. Daarom is bij een steekproef van dossiers onderzocht in welke mate er sprake is van eisen in reconventie en vervolgens is het financiële belang van een eventuele eis in reconventie bepaald. Daarvoor zijn 665 dossiers met handelszaken (Lamiciecodes 102 en 103) onderzocht die betrekking hebben op verbintenissenrecht of bijzondere overeenkomsten.

Daarnaast is bij een random selectie van dezelfde steekproef van zaken die in het kader van de reconventies zijn onderzocht een validatie uitgevoerd op het geldelijke belang zoals dat is opgenomen in de administratie. Het doel van deze validatieslag was om de berekeningen op basis van het geldelijke belang uit de administratie van een extra controle te voorzien door te bepalen of er mogelijk sprake is van vertekening, en daarvoor eventueel een correctie te kunnen toepassen. Daarvoor is op basis van de gegevens in het dossier het financiële belang bepaald en achteraf vergeleken met het geldelijk belang zoals opgenomen in de administratie.⁴ Bij in totaal 85 zaken (40 handelszaken bij de civiele rechter en 45 handelszaken bij de kantonrechter) is deze validatie uitgevoerd.

2.3 Werkwijze dossieronderzoek

Voor de zaakscategorieën waarvan geen financieel belang is opgenomen in de systemen, is het financiële belang bepaald via de inhoud van de dossiers. Daarvoor zijn steekproeven getrokken uit de systemen van de LDCR waarin alle uitgestroomde zaken zijn opgenomen. Vanuit efficiencyoverwegingen is het onderzoek beperkt tot zes locaties: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Haarlem, Breda en Arnhem.⁵ Deze selectie is in overleg met de begeleidingscommissie gemaakt. In tabel 2.2 geven we de soorten zaken en bijzondere competenties per locatie weer. Met deze selectie van locaties voldoen we aan de wens om verschillende soorten behandellocaties (regionale spreiding en spreiding naar omvang) op te nemen en ook locaties met rijksbelasting in het zaakspakket en locaties met specifieke competenties in de steekproef te vertegenwoordigen.

⁴ Het gaat hier dus ook om zaken in de categorieën verbintenissenrecht en bijzondere overeenkomsten.

⁵ Dit betrof met name het tegengaan van versnippering van dossieronderzoek over veel locaties en van de daarmee gepaard gaande reistijd.

Onderzoeksaanpak

Tabel 2.2 Locaties meegenomen in dossieronderzoek

Locatie	Rijksbelastingen	Bijzondere competenties	Zaakverdelingsreglement
Rotterdam	Nee	De rechtbank Rotterdam is de enige rechtbank in Nederland die in eerste aanleg oordeelt in geschillen over delen van het economisch bestuursrecht. Economisch bestuursrecht betreft bijvoorbeeld besluiten van de Autoriteit Consument en Markt (ACM), de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en De Nederlandsche Bank (DNB). Ook geschillen over besluiten van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport op grond van de Warenwet en de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden worden in eerste aanleg alleen door rechtbank Rotterdam behandeld	Complete zaakspakket (m.u.v. rijksbelastingen)
Den Haag	Nee	Octrooizaken; zaken betreffende het gemeenschapsmerk; kwekersrecht; gemeenschapsmodelrecht	Complete zaakspakket
Amsterdam	Nee	Exclusief bevoegd om in eerste aanleg strafbare feiten te berechten op het terrein van marktmisbruik (voorkenniszaken) in de zin van de Wet op het financieel toezicht	Complete zaakspakket (m.u.v. rijksbelastingen)
Breda	Ja		Geen vreemdelingenzaken
Arnhem	Ja		Geen faillissementsrecht, grondrecht, vervoerszaken, erfrecht, agentuur, bewind en voogdij, adoptierecht
Haarlem	Ja		Geen Wabo-milieuzaken, studiefinancieringszaken, pachtzaken, medische beroepsaansprakelijkheid, letsel- en verzekeringszaken

2.3.1 Steekproeven en werkwijze dossieronderzoek

De benodigde omvang van de steekproeven is op voorhand slecht te bepalen. De Rvdr had vooraf aangegeven dat de 95%-betrouwbaarheidsmarge rond de schatting van het totaal maximaal 25% mag bedragen. Omdat de spreiding in de steekproef pas bepaald kan worden op basis van de analyse van de gegevens uit het dossieronderzoek, is onduidelijk welke steekproefomvang de vereiste precisie realiseert. Er is daarom gekozen voor een pragmatische aanpak. In eerste instantie is een gestratificeerde steekproef samengesteld van 400 dossiers, verdeeld over de relevante zaakscategorieën. In een later stadium is de steekproef van een aantal zaakscategorieën opgehoogd omdat bij een tussentijdse analyse bleek dat van bepaalde zaakscategorieën (faillissementen en kantonzaken niet zijnde beheer/bewindzaken) erg weinig dossiers in de steekproef terecht waren gekomen (minder dan 20) waardoor geen schatting van het totale belang kon worden gegeven. Bij het trekken van de steekproeven zijn voor ieder domein (bestuur, belasting, civiel handel, kanton handel en familie) in de eerste ronde 80 dossiers getrokken (zie tabel 2.3). In de tweede ronde zijn daaraan nog 160 zaken toegevoegd: 80 faillissementen en 80 handelszaken kanton (niet zijnde beheer/ bewind). Op basis van dat aantal lijkt het mogelijk om voor ieder domein afzonderlijk een redelijk

betrouwbare schatting van het financieel belang te maken. Het onderzoek is, zoals gezegd, op de volgende locaties uitgevoerd: Amsterdam, Arnhem, Breda, Den Haag, Haarlem en Rotterdam. Per locatie en per domein is gestreefd naar een steekproef van 13 à 14 dossiers voor familie-, bestuurs- en belastingzaken en ongeveer 27 handels- en civiele handelszaken bij het kantongerecht. We hebben steeds per locatie en per domein bij de steekproeftrekking een groter aantal dossiers aangehouden. Deze 'oversampling' is toegepast om een kleine reservesteekproef te hebben. Eerder dossieronderzoek liet zien dat dossiers nog wel eens onvindbaar, incompleet of niet te raadplegen zijn vanwege een hoger beroep.

2.3.2 Dossiers

De dossiernummers uit de steekproef zijn aan de contactpersonen per rechtsgebied/locatie doorgestuurd. Vervolgens zijn de diverse locaties bezocht voor inzage in de dossiers. In totaal hebben we 12 incomplete dossiers aangetroffen (bijvoorbeeld met als inhoud alleen een verzoek of een vordering) en daarnaast bleken ook nog eens 26 dossiers niet aanwezig. De reden van de afwezigheid is voor een deel onbekend, deels gaat het om zaken die in hoger beroep of cassatie worden behandeld, waardoor we geen toegang hadden tot het dossier voor het onderzoek. Met name bij deze laatste categorie kan sprake zijn van vertekening omdat verwacht mag worden dat belanghebbenden bij zaken met een groter financieel belang eerder in hoger beroep zullen gaan dan bij zaken met een beperkt belang. De werkwijze is steeds geweest dat voor deze incomplete of missende dossiers een ander dossier in het onderzoek is opgenomen. Dat heeft uiteindelijk geresulteerd in 608 onderzochte dossiers zoals blijkt uit tabel 2.4.

Tabel 2.3 Steekproeven dossiers

Domein	Populatie	Te realiseren Steekproef	Aanvullende steekproef	Totaal te realiseren
Bestuur	65.670	80		80
Belasting	32.794	80		80
Civiel handel (excl. 102/103/105/301)*	127.774	80	80	160
Kanton handel (excl. 102/103/105/301)*	617.321	80	80	160
Familie	93.856	80		80
Totaal	937.415	400	160	560

* Civiel handel en kanton handel in zaakscategorieën 102, 103, 105 en 301 zonder financieel belang in de administratie zijn overigens wel in de steekproef opgenomen.

Tabel 2.4 Onderzochte dossiers per locatie en rechtsgebied

Locatie	Belasting	Bestuur	Civiel handel	Kanton handel	Familie	Totaal
Amsterdam	15	15	26	28	15	99
Arnhem	14	16	29	29	19	107
Breda	13	15	27	29	16	100
Den Haag	14	15	27	24	16	96
Haarlem	15	15	28	30	16	104
Rotterdam	17	15	28	27	15	102
Totaal	88	91	165	167	97	608

2.3.3 Bepalen financieel belang

De gegevens per dossier zijn volgens een vast stramien opgenomen in een gegevensbestand met daarin de relevante informatie voor het bepalen van het financiële belang, en in aanvulling relevante kenmerken als looptijd, afdoening, betrokken partijen, en dergelijke. Op basis van de informatie uit het dossier is, voor zover mogelijk, het financiële belang van de zaak bepaald. Omdat in veel gevallen het financiële belang niet direct uit het dossier afgeleid kon worden, heeft die bepaling deels naderhand plaatsgevonden, bijvoorbeeld omdat daarvoor aanvullende informatie uit statistieken of wet- en regelgeving nodig was. Daarbij is in overleg met de begeleidingscommissie de te hanteren werkwijze bij de bepaling van het financiële belang nader bepaald. We komen daarop uitgebreider terug bij de bespreking van de resultaten.

2.4 Integrale analyse

In de laatste stap zijn de uitkomsten van beide componenten (administratie en dossiers) van het onderzoek samengenomen. De informatie uit de administratie en die uit de dossiers zijn complementair. De zaken binnen de voor het onderzoek geselecteerde zaakscategorieën zijn dus ofwel via de administratie ofwel via de dossiers onderzocht. Op die manier is er dus noch sprake van overlap, hetgeen zou leiden tot dubbeltelling en overschatting, noch van zaken die tussen de wal en het schip vallen, hetgeen zou leiden tot onderschatting. De bijdrage van de component 'administratie' is verkregen op basis van een analyse van het geldelijke belang van alle relevante zaken met daarbij een aanvulling vanwege de reconventies en een correctiefactor op basis van de uitkomsten van het validatieonderzoek (de pijlen X, Y uit figuur 2.1). De bijdrage van de component 'dossiers' is bepaald op basis van een analyse van de inhoud van de steekproef van dossiers (de pijl Z uit figuur 2.1). Beide componenten samen tellen op tot het totale financiële belang.

3. Uitkomsten

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk presenteren we de resultaten van achtereenvolgens de bestandsanalyses op basis van de gegevens in de administratie (paragraaf 3.2), het dossieronderzoek (paragraaf 3.3) en vervolgens de integrale analyse (paragraaf 3.4).

3.2 Bestandsanalyses

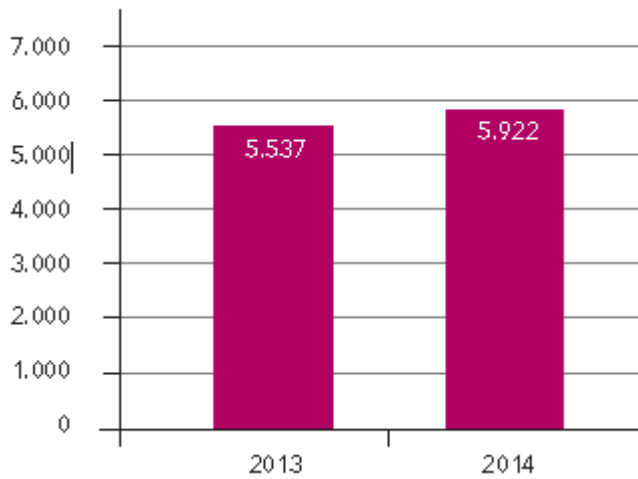
3.2.1 Analyse geldelijke belang in de administratie

In deze paragraaf geven we de uitkomsten weer van analyses die zijn gedaan op basis van de gegevens over financieel belang die in de administratie bij het LDCR beschikbaar zijn. Het gaat om uitgestroomde zaken in de jaren 2013 en 2014. Het gaat voornamelijk om grote delen van de zaakscategorieën 102, 103, 105 en 301. In de administratie is bij deze zaken vaak het geldelijk belang opgenomen. Het gaat daarbij om het bedrag dat door de eiser in de vordering of het verzoek naar voren is gebracht. Op basis van dit bedrag wordt het griffierecht bepaald. We presenteren de uitkomsten in een serie tabellen en figuren. Onder iedere tabel of figuur bespreken we steeds een aantal uitkomsten. Uit tabel 3.1 blijkt dat het bij deze zaakscategorieën om ruim 400.000 zaken per jaar gaat. De tabel laat tevens zien dat de omvang van de zaak met het grootste financiële belang in beide jaren fors verschilt. De grootste zaak in 2014 heeft een belang van 1,5 miljard euro. Dat is ongeveer een factor 8 groter dan de grootste zaak in 2013. In het totaal is het een verschil van 1,3 miljard euro, goed voor 20% van het financiële belang in één jaar. Dit toont aan dat één enkele grote zaak een zeer grote invloed kan hebben op het totaal. Figuur 3.1 laat zien dat het verschil uiteindelijk tussen beide jaren veel kleiner is dan die 20%. Dat komt deels omdat het aantal zaken in 2013 hoger ligt dan in 2014 (ongeveer 5%). In figuur 3.2 en 3.3 zijn ook het gemiddeld belang en het totale aantal zaken voor beide jaren weergegeven. In 2013 is het aantal zaken zoals gezegd wat hoger met een gemiddeld wat lager belang dan in 2014. Al met al resulteert dat in een totaalbelang in 2014 dat bijna 7% hoger ligt dan in 2013. In tabel 3.2 en 3.3 zijn de gegevens voor beide jaren over het financieel belang uitgesplitst naar rechtbank.

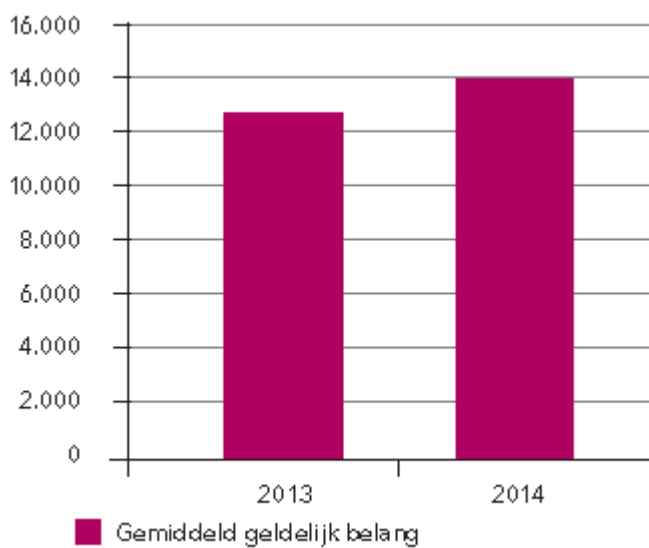
Tabel 3.1 Totaal geldelijk belang per jaar in euro (Lamcie 102, 103, 105, 301 en overig)

	Aantal zaken (met belang)	Minimum	Maximum	Totaal	Gemiddeld belang	Mediaan
2013	433.244	0,05	188 miljoen	5.537 miljoen	12.780	590
2014	416.815	0,06	1.514 miljoen	5.922 miljoen	14.207	506

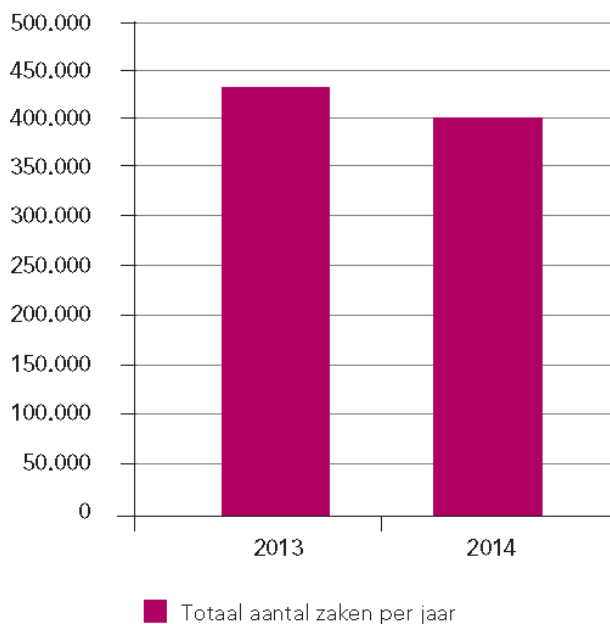
Figuur 3.1 Totaal geldelijk belang in miljoenen euro per jaar, 2013-2014

Figuur 3.2 Gemiddeld geldelijk belang per jaar, 2013-2014

Figuur 3.3 Totaal aantal zaken per jaar, 2013-2014

Tabel 3.3 Totaal geldelijk belang voor 2014 naar rechtbank

	Aantal zaken	Min	Max	Totaal	Gemiddeld belang	Mediaan
Amsterdam	41.752	7,00	121 miljoen	1.018 miljoen	24.374	704
Den Haag	51.182	1,00	43 miljoen	607 miljoen	11.855	589
Gelderland	42.375	0,10	27 miljoen	474 miljoen	11.190	507
Limburg	29.471	1,00	15 miljoen	185 miljoen	6.266	617
Midden-Nederland	42.665	0,07	83 miljoen	588 miljoen	13.791	688
Noord-Holland	32.787	0,05	18 miljoen	264 miljoen	8.047	742
Noord-Nederland	37.801	1,00	6 miljoen	210 miljoen	5.557	500
Oost-Brabant	25.187	3,00	73 miljoen	380 miljoen	15.087	672
Overijssel	27.085	1,00	138 miljoen	313 miljoen	11.565	447
Rotterdam	71.451	3,18	188 miljoen	1.212 miljoen	16.962	516
Zeeland-West-Brabant	31.488	0,06	26 miljoen	286 miljoen	9.084	660

Tabel 3.3 Totaal geldelijk belang voor 2014 naar rechtbank

	Aantal zaken	Min	Max	Totaal	Gemiddeld belang	Mediaan
Amsterdam	40.480	0,06	48 miljoen	912 miljoen	22.521	510
Den Haag	46.542	0,20	73 miljoen	658 miljoen	14.140	542
Gelderland	43.214	1,00	38 miljoen	325 miljoen	7.519	495
Limburg	24.166	1,00	13 miljoen	191 miljoen	7.910	623
Midden-Nederland	44.247	0,40	50 miljoen	567 miljoen	12.811	519
Noord-Holland	32.133	0,00	7 miljoen	238 miljoen	7.394	578
Noord-Nederland	41.619	0,31	18 miljoen	196 miljoen	4.711	478
Oost-Brabant	23.094	1,00	20 miljoen	233 miljoen	10.096	681
Overijssel	27.250	1,00	15 miljoen	237 miljoen	8.700	444
Rotterdam	64.706	4,00	1.514 miljoen	2.073 miljoen	32.033	499
Zeeland-West-Brabant	29.364	1,00	35 miljoen	292 miljoen	9.952	667

We zien in de eerste plaats dat rechtbanken verschillen in het aantal zaken dat ze afhandelen. In 2013 en 2014 behandelt de rechtbank Oost-Brabant de minste zaken (in beide jaren minder dan 25.200 zaken). Bij de rechtbank Rotterdam worden de meeste zaken per jaar behandeld (beide jaren meer dan 64.000 zaken). Hierna komt de rechtbank Den Haag en daarna de rechtbanken Midden-Nederland, Gelderland en Amsterdam (meer dan 40.000 zaken per jaar). Verder verschilt het totale belang per rechtbank behoorlijk. Het laagste en het hoogste belang verschillen een factor 6,5 in 2013 (het laagst in Limburg met 185 miljoen euro en het hoogst in Rotterdam met 1.212 miljoen euro). In 2014 scheelt dat een factor 11, maar daarin speelt één enkele zaak een grote rol. Over het geheel genomen blijkt dat bij de rechtbanken met een grotere afstand tot de Randstad het gemiddeld financieel belang lager ligt.

Tabel 3.4 Geldelijk belang naar typering 2013, gesorteerd op totaal geldelijk belang

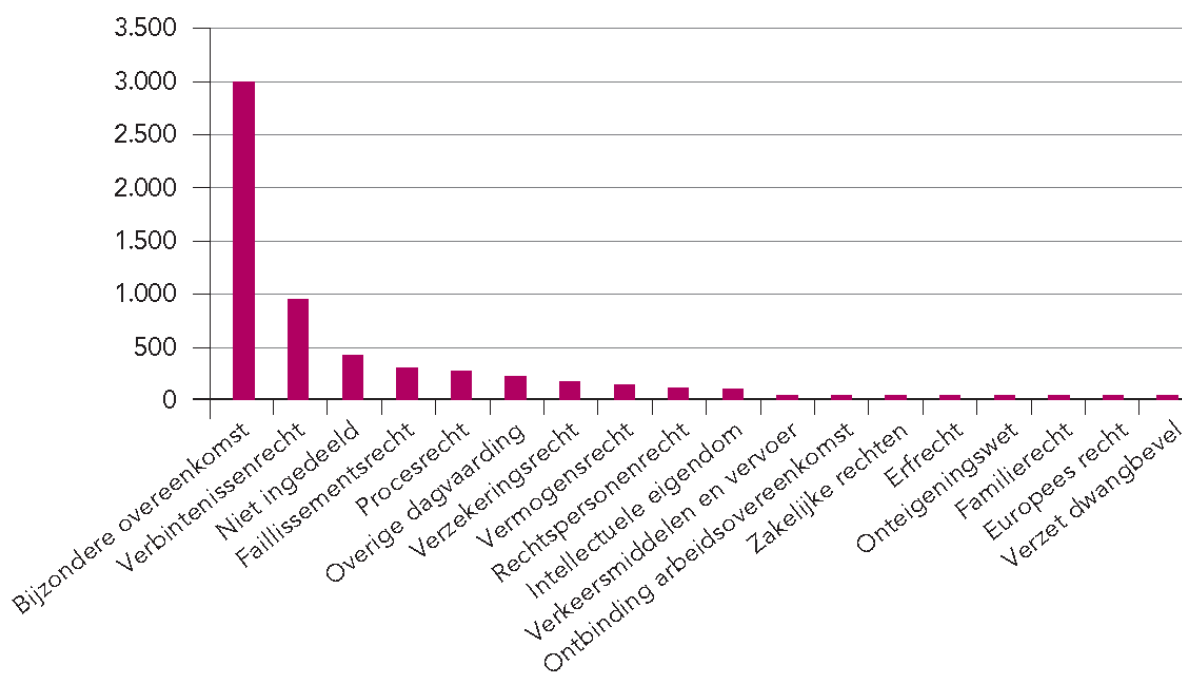
	Aantal zaken	Totaal	Gemiddeld belang	Mediaan	102	103	105	301	Overig
Bijzondere overeenkomst	178.013	3.004 miljoen	16.876	1.186	√	√	√	√	√
Verbintenissenrecht	77.436	959 miljoen	12.390	445	√	√	√	√	√
Procesrecht	271 miljoen	271 miljoen	464.858	67.000					√
Faillissementsrecht	195	238 miljoen	1.221.341	116.128	√	√	√	√	√
Overige dagvaardingen	17.468	172 miljoen	9.853	461	√	√	√	√	
Verzekeringsrecht	56.349	170 miljoen	3.020	376	√	√	√	√	
Vermogensrecht	593	97 miljoen	162.777	65.804	√	√	√	√	√
Rechtspersonenrecht	148	88 miljoen	592.551	145.318	√	√	√	√	
Intellectuele eigendom	405	40 miljoen	98.747	765	√	√	√	√	√
Verkeersmiddelen en vervoer	1.432	31 miljoen	21.867	1.957	√	√	√	√	√
Ontbinding arbeidsovereenkomst	334	24 miljoen	70.663	25.346			√		√
Zakelijke rechten	2.719	23 miljoen	8.552	1.197	√	√	√	√	√
Erfrecht	75	15 miljoen	197.337	42.719	√	√	√	√	√
Onteigeningswet	24	13 miljoen	559.142	229.929	√	√			
Familierecht	49	5 miljoen	92.453	39.000	√	√		√	√
Europees recht	7	2 miljoen	337.069	75.000	√	√	√	√	
Verzet dwangbevel	1	500.000	500.000	500.000	√	√			
Sociale zekerheid/fraude	9	414.004	46.000	35.602	√		√		
Overige verzoekschriften	12	245.190	20.433	3.056					√
Fiscaal recht	1	227.433	227.433	227.433	√	√	√	√	
Overige zaken ex art. 96 Rv	5	27.988	5.598	848	√	√			
Appartementszaak	1	7.495	7.495	7.495					√
Huurzaak	2	5.652	2.826	2.826					√
Goederen meerderjarige	23	2.083	91	5					√
Onderbewindstelling	6	42	7	2					√
Scheiding c.a.	2	2	1	1					√
Niet ingedeeld	97.437	377 miljoen	3.867	468	√	√	√	√	√

In tabel 3.4 is het geldelijk belang naar zaaktypering voor het jaar 2013 gesorteerd op het totale belang van hoog naar laag. Ook is in de tabel aangegeven onder welke zaakscategorieën (102, 103, 105, 301 of overig) de typering vallen. De grootste categorieën (431.048 zaken in totaal in 2013) zijn de 102- en 103-zaken (handelszaken op tegenspraak en [ex 2 + enq/desc/plei]), 105-zaken (verstekvonnissen en geregelde arbeidsontbindingen) en 301-zaken (kortgedingvonnissen/'behandeling ter zitting'-zaken). Onder overig (4.123 zaken in totaal) vallen nog de volgende zaken: 101: uitspraak arbeidszaak op tegenspraak, 106: beschikking handelsrekest, 107: beschikking arbeidszaak, 108: beschikking handelszaak – overig, 201: beslissing scheidingszaak, 204: beslissing andere familiezaak, 299: overige afdoening familiezaak en 302: vonnis kortgeding bij verstek. In tabel 3.5 is het geldelijk belang naar zaakscategorie uitgesplitst voor 2013. Hier zien we dat het gemiddeld belang het laagste is bij de 105-zaken (verstekvonnissen en geregelde arbeidsontbindingen) en het hoogste bij de 103-zaken (handelszaken op tegenspraak en [ex 2 + enq/desc/plei]). De meeste zaken vallen onder de 105-zaken (bijna 350.000 zaken) en de zaakscategorieën 103 en 301 hebben de minste zaken (respectievelijk 4.309 en 5.637 zaken).

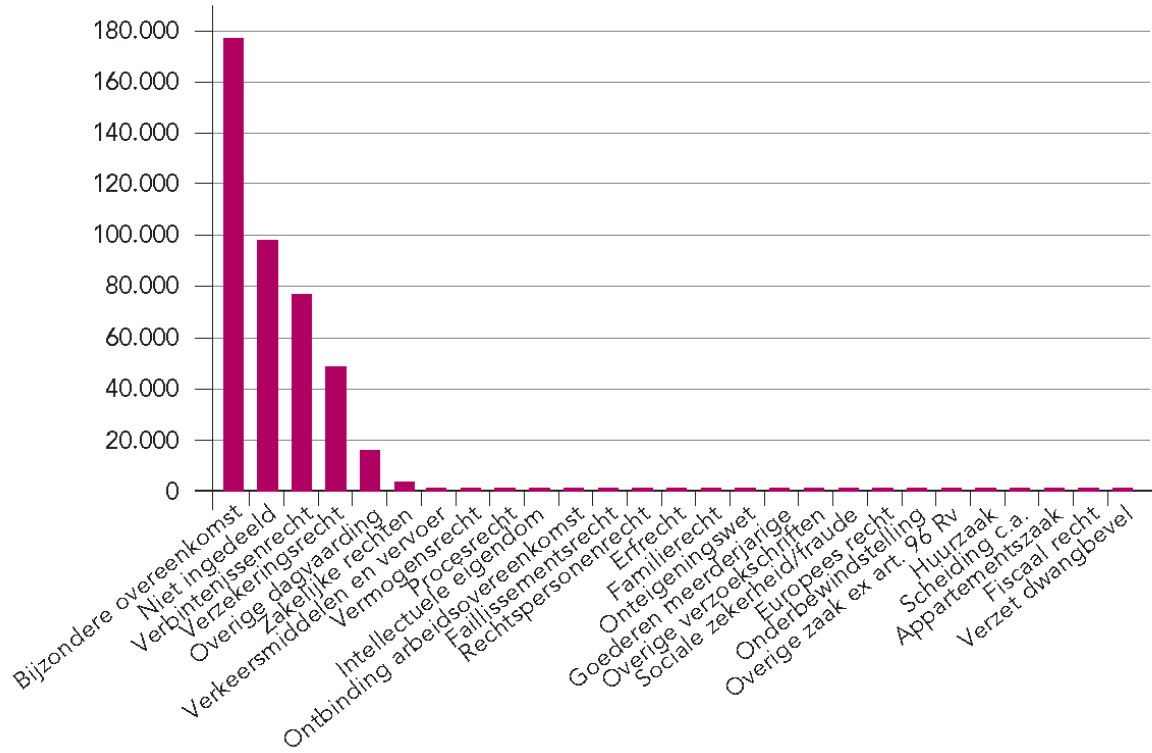
Tabel 3.5 Geldelijk belang naar zaakscategorie 2013

	Aantal zaken	Totaal	Gemiddeld belang	Mediaan
102	70.109	2.471 miljoen	35.252	1.763
103	4.309	1.574 miljoen	365.248	8.453
105	349.301	804 miljoen	2.301	494
301	5.637	457 miljoen	81.013	7.316

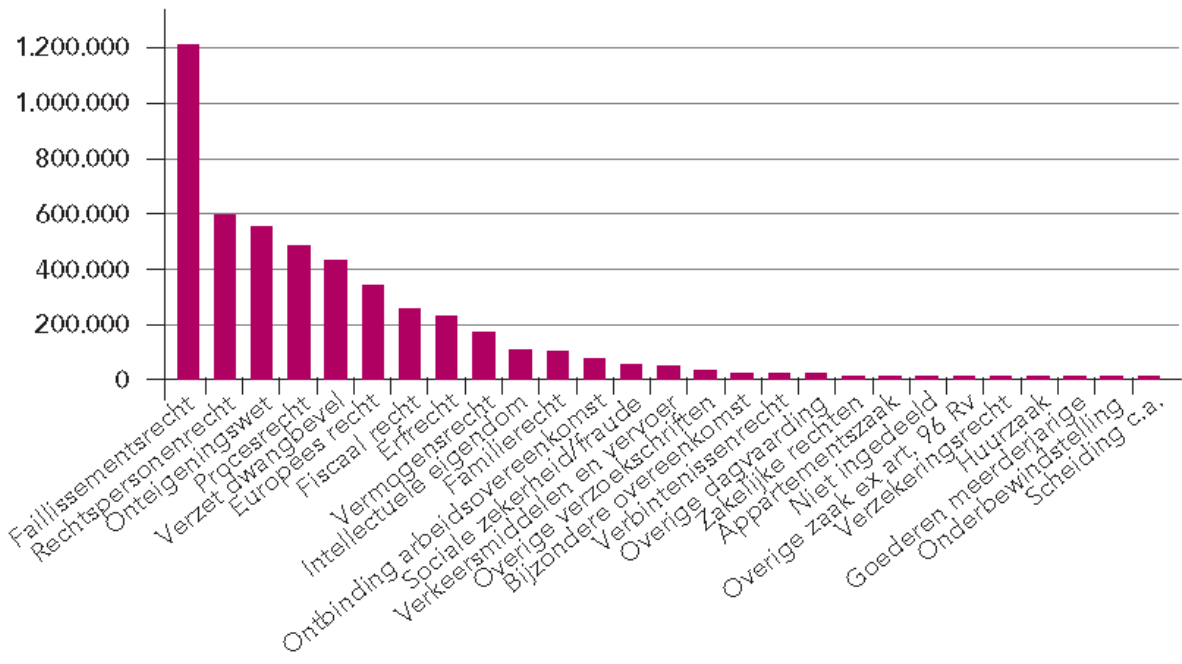
Figuur 3.4 Totaal geldelijk belang naar typering in miljoenen euro, 2013

Figuur 3.5 Totale aantal zaken naar typering, 2013

Figuur 3.6 Gemiddeld geldelijk belang in euro naar typering, 2013

In totaal behoort 71,7% van het geldelijk belang in 2013 tot zaken die betrekking hebben op bijzondere overeenkomsten of verbintenissenrecht. Dat zijn zaken rondom bijvoorbeeld koop- en huurovereenkomsten, arbeidsovereenkomsten, schadevergoedingen, onrechtmatige daad, en dergelijke. Het gaat bij deze zaken niet om een gemiddeld groot belang, maar wel om veel zaken. In de figuren 3.5 en 3.6 zijn zowel het gemiddelde belang als het aantal zaken opgenomen. Vooral het aantal zaken dat betrekking heeft op een bijzondere overeenkomst springt eruit. Daarnaast hebben veel zaken betrekking op verbintenissen en verzekeringsrecht. Verder ligt het gemiddelde belang van zaken die betrekking hebben op het faillissementsrecht, rechtspersonenrecht, onteigeningsrecht en procesrecht relatief hoog. Omdat het bij deze typen om een relatief klein aantal zaken gaat (nog geen 1.000 zaken in totaal), tellen ze maar beperkt mee in het totale financiële belang.

Tabel 3.6 Totale geldelijke belang naar typering 2014, gesorteerd op totale geldelijke belang

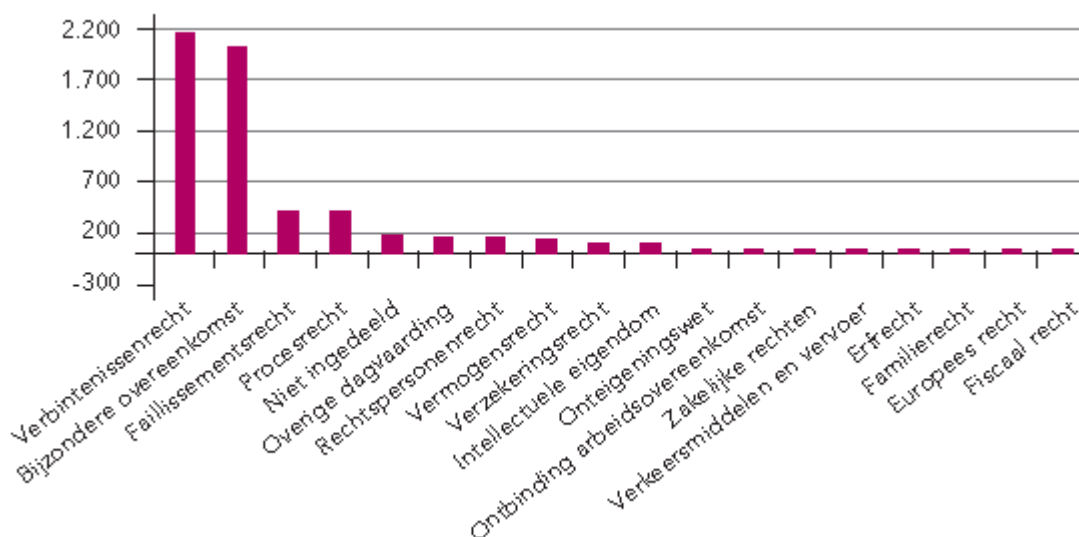
	Aantal zaken (met belang)	Totaal	Gemiddeld belang	Mediaan	102	103	105	301	Overig
Verbintenissenrecht	70.396	2.183 miljoen	31.009	411	√	√	√	√	√
Bijzondere overeenkomst	169.464	2.113 miljoen	12.469	1.165	√	√	√	√	√
Faillissementsrecht	130	350 miljoen	2.691.997	128.915	√	√	√	√	
Procesrecht	558	339 miljoen	630.369	75.012					√
Overige dagvaardingen	17.626	160 miljoen	408	17.626	√	√	√	√	
Rechtspersonenrecht	146	159 miljoen	201.444	146	√	√	√	√	√
Vermogensrecht	749	150 miljoen	46.693	749	√	√	√	√	√
Verzekeringsrecht	48.803	76 miljoen	331	48.803	√	√	√	√	
Intellectuele eigendom	299	50 miljoen	1.075	299	√	√	√	√	√
Onteigeningswet	41	21 miljoen	238.705	41	√	√	√	√	
Ontbinding arbeidsovereenkomst	205	14 miljoen	25.000	205			√		√
Zakelijke rechten	2.557	13 miljoen	1.128	2.557	√	√	√	√	
Verkeersmiddelen en vervoer	473	11 miljoen	1.720	473	√	√	√	√	
Erfrecht	83	7 miljoen	42.500	83	√	√		√	√
Familierecht	64	4 miljoen	8.549	64	√			√	
Europees recht	2	3 miljoen	1.453.948	2	√	√			
Fiscaal recht	8	2 miljoen	198.809	8	√	√	√		
Overige verzoekschriften	13	129.173	6.250	12					√
Landinrichtingswet (ruilverkaveling)	1	100.000	100.000	1				√	
Goederen meerderjarige	17	60.143	5	17					√
Sociale zekerheid/fraude	1	45.369	45.369	1	√				
Huurzaak	3	9.635	3.418	3					√
Goederen ondercuratelegestelde	3	4.005	2.000	3					√
Verzet dwangbevel	1	1.457	1.457	1	√				
Onderbewindstelling	6	11	2	6					√
Mentorschap	2	2	1	2					√
Niet ingedeeld	105.018	263 miljoen	5.499	75320	√	√	√	√	√

Voor 2014 is een soortgelijke analyse gemaakt die de uitkomsten uit 2013 ondersteunt.

Tabel 3.7 Geldelijk belang naar zaakscategorie 2014

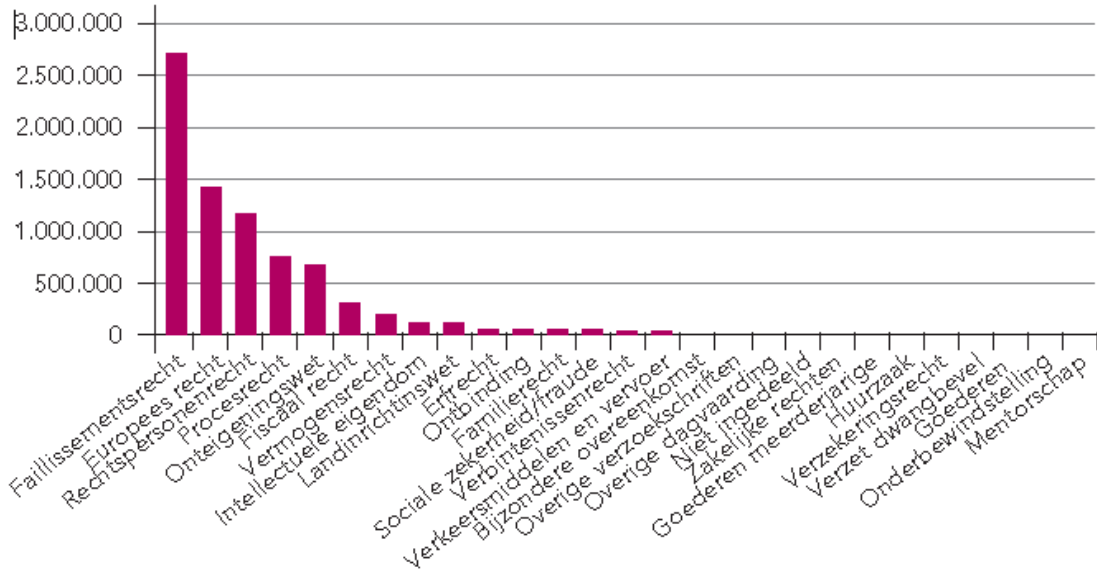
Zaakscategorie	Aantal zaken	Totaal	Gemiddeld belang	Mediaan
102	65.686	2.053 miljoen	31.258	1.813
103	3.273	2.632 miljoen	804.214	9.739
105	338.562	700 miljoen	2.067	454
301	5.468	331 miljoen	60.451	7.573

Figuur 3.7 Totale geldelijke belang naar typering in miljoenen euro, 2014

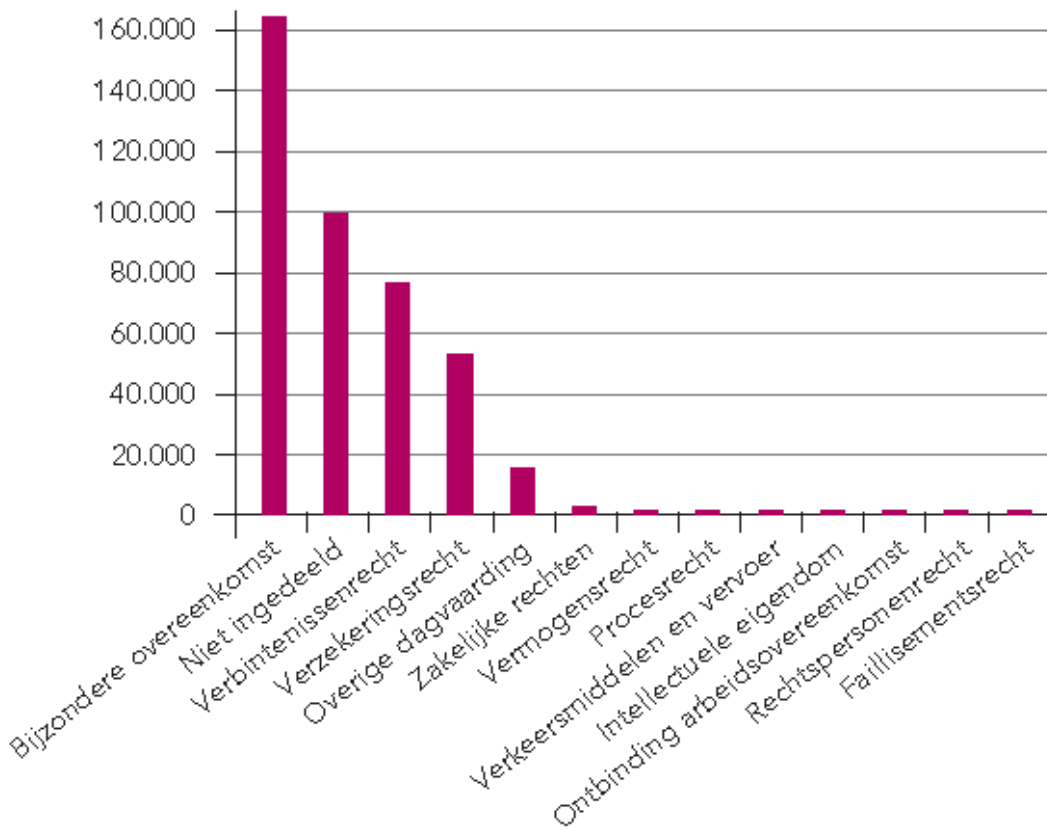

Ook in 2014 zorgen zaken die betrekking hebben op verbintenissenrecht en bijzondere overeenkomsten voor het grootste deel van het totale financiële belang (tabel 3.7 en figuur 3.7). Door de uitzonderlijk omvangrijke verbintenissenzaak van € 1,5 miljard in 2014 zijn deze twee typen zaken zelfs goed voor 72,6% van het totale financiële belang.

Figuur 3.8 Gemiddelde geldelijke belang naar typering, 2014

Figuur 3.9 Totale aantal zaken naar typering, 2014

Op grond van de figuren 3.8 en 3.9 concluderen we dat het jaar 2014 in grote lijnen nauwelijks verschilt van 2013. Ook hier is het aantal zaken het hoogst in de categorie bijzondere overeenkomst en verbintenissenrecht. Het gemiddelde financiële belang is ook hier weer het grootst bij zaken betreffende faillissementsrecht. Verder kennen zaken betreffende Europees recht en rechtspersonenrecht een groot gemiddeld geldelijk belang.¹

Wanneer we deze gegevens op het niveau van de rechtsgebieden handel en kanton bekijken, komen we voor de zaken waarvan het financiële belang in de administratie is opgenomen op een totaal van ongeveer gemiddeld 5,7 miljard euro per jaar (zie tabel 3.8).²

Per jaar (dus over 2013 en 2014 gemiddeld) komen we daarmee uit op een financieel belang van ongeveer 4,47 miljard voor handelszaken (m.u.v. faillissementen), 960 miljoen voor kantonzaken en bijna 300 miljoen voor faillissementen.

3.2.2 Reconventies

Voor het bepalen van het financiële belang van reconventies zijn, zoals in paragraaf 2.3 is vermeld, 655 dossiers onderzocht, gelijkelijk verdeeld over civiel handel en kantonhandelszaken, waarvan de zaken betrekking hadden op verbintenissen en bijzondere overeenkomsten.³ Op voorhand hadden we gerekend op ongeveer 15% zaken met een tegeneis. Dat bleek in onze steekproef iets lager te liggen (rond de 12%), maar vooral bleek er een groot verschil tussen handelszaken en kantonzaken (zie tabel 3.9) Bij handelszaken (verbintenissen en bijzondere overeenkomsten) is er in bijna één op de vijf gevallen sprake van een tegeneis. Bij kantonzaken is dat in ongeveer één op de twintig gevallen.

In tabel 3.10 geven we de financiële belangen weer van de tegeneisen uitgesplitst naar handel en kanton.

Bij een deel van de reconventies kon geen financieel belang worden vastgesteld. Dat komt ofwel door het ontbreken van een eis die financieel van aard is (bijvoorbeeld het opleggen van een dwangsom per dagdeel om daarmee een beslaglegging op te heffen) ofwel door een eis waarvan het financiële belang niet kan worden vastgesteld bij gebrek aan informatie (bijvoorbeeld een vergoeding van 'onnodige kosten die verweerdere hebben gemaakt omdat eiser aan hen geen huurdersverklaring wenste te verstrekken' zonder daarbij te specificeren wat die kosten dan zijn). Voor handel houden we op die manier 41 van de 55 reconventies over en bij kanton 12 van de 15; hiervan kon wel een financieel belang worden bepaald. Wanneer we kijken naar de omvang van het financiële belang van de eis ten opzichte van het financiële belang van de tegeneis dan valt op dat het financiële belang van de oorspronkelijke eis gemiddeld genomen hoger ligt dan die van de tegeneis in die zaak. Tabel 3.11 laat zien dat de gemiddelde eis in deze specifieke selectie van zaken (dus zaken in de categorie bijzondere overeenkomsten en

¹ Een aantal zaken is omwille van de leesbaarheid en presentatie buiten de afbeelding gelaten omdat ze niet of nauwelijks voorkwamen: verzet dwangbevel, goederen ondercuratelegestelde, onderbewindstelling, mentorschap, goederen minderjarige

² We hebben de zaken waarbij het om faillissementen gaat hier apart gepresenteerd omdat we ook bij het dossieronderzoek deze als aparte categorie hanteren.

³ Het gaat hierbij om de 102- en 103-zaken.

verbintenissen waarbij er sprake is van een tegeneis waarvan het financieel belang kon worden vastgesteld) het gemiddelde financiële belang van de eis op ruim 400.000 euro ligt. Het financiële belang van de tegeneis ligt op ruim 210.000 euro.⁴

We zien ook dat de reconventies vaker voorkomen in zaken met een hogere eis in conventie. Het gemiddelde financiële belang van zaken (verbintenissen en bijzondere overeenkomsten) zonder reconventie ligt in onze steekproef op 102.445 euro: dat is ongeveer een kwart van het financiële belang van de zaken waarbij een tegeneis is geformuleerd.⁵ Het lijkt er daarmee op dat hoge eisen op hun beurt tegeneisen uitlokken.

De vraag is vervolgens of, wanneer er sprake is van tegeneisen, de omvang van het financiële belang van de eis ook verband houdt met de omvang van het financiële belang van de tegeneis. Daarvoor is de correlatie tussen de financiële belangen van eisen en van de tegeneisen geanalyseerd. We zien dat er weliswaar een positief verband is maar dat dit heel zwak is (Pearson = 0,106) en ook bij lange na niet significant ($p = 0,46$). Kortom, de hoogte van het financieel belang van de eis in conventie en reconventie hangen niet samen. We hebben daarbij gecheckt of dit resultaat niet wordt veroorzaakt door toevallige extreme waarden. Dat blijkt niet het geval.

Op basis van de uitkomsten van dit onderdeel hebben we een schatting gemaakt van het totale financiële belang van de reconventies per jaar voor handelszaken en kantonzaken. Daarvoor hebben we gebruikgemaakt van het percentage zaken waarin tegeneisen voorkomen en waarin in die tegeneis sprake is van een financieel belang, in combinatie met het gemiddelde bedrag per tegeneis.

Voor civiel handel betekent dat jaarlijks een bedrag van bijna 600 miljoen euro voor de tegeneisen bovenop de 4,47 miljard die we op basis van de eisen als hadden bepaald (tabel 3.8). Met de reconventies wordt dus bijna 20% toegevoegd aan het financieel belang van de handelszaken. Voor kantonzaken gaat het om bijna 36 miljoen voor de reconventies dat bij het totaal van 962 miljoen van de eisen in conventie moet worden opgeteld. Dat is dus nog geen 4%. 3.2.3 Validatie Voor de validatie zijn 85 random gekozen dossiers (bijzondere overeenkomsten en verbintenissen) geanalyseerd waarbij het financiële belang op basis van de inhoud van het dossier is bepaald en vervolgens is vergeleken met het geldelijke belang zoals dat is opgenomen in de registratie. Het doel van deze exercitie was om na te gaan in hoeverre het geldelijke belang zoals opgenomen in de administratie geschikt (valide) is voor het bepalen van het financiële belang van een zaak. In tabel 3.13 geven we de uitkomsten van de validatie weer. Daarbij hanteren we het quotiënt van het financiële belang zoals bepaald op basis van het dossier en het geldelijk belang uit de administratie. Wanneer die precies gelijk zijn is dat quotiënt gelijk aan 1. Als het financiële belang uit het dossier lager ligt dan de administratie, is het quotiënt onder de 1. Als het financiële belang uit het dossier hoger ligt dan de administratie, is het quotiënt groter dan 1. Tabel 3.13 laat zien dat in 80% van de gevallen het financiële belang, zoals bepaald op basis van het dossier, exact

⁴ Iets soortgelijks zien we terug in de mediaan, het bedrag dat correspondeert met het financiële belang waarbij de helft van de zaken eronder ligt en de andere helft erboven ligt. De mediaan is een centrummaat die vaak wordt gepresenteerd wanneer er sprake is van scheve verdelingen. Dat is hier ook het geval.

⁵ De mediaan voor deze zaken ligt op 18.500 euro, wat ook beduidend lager ligt dan de 49.169 euro van de eisen waar er een tegeneis geformuleerd is.

overeenkomt met het geldelijke belang uit de administratie. In 86% van de gevallen liggen beide bedragen maximaal 5% uit elkaar en in iets meer dan 90% wijken ze niet meer dan 10% van elkaar af. Het absolute verschil tussen beide bedragen ligt tussen de -63.736 (financieel belang op basis van dossier kleiner dan in de administratie) en de 224.859 (financieel belang op basis van dossier groter dan in de administratie).

Er is uiteraard nagegaan waar de verschillen eventueel vandaan komen. Daarom is per zaak waarin beide bedragen niet exact overeenkomen gezocht naar mogelijke verklaringen. In bijlage 3 geven we daarvan een compleet overzicht. Hier volstaan we met de veelvoorkomende mogelijke verklaringen. Kleine verschillen tussen het financieel belang zoals blijkt uit het dossier en zoals opgenomen in de administratie lijken vooral te zitten in het incidenteel niet opnemen van (buitengerechtelijke) incassokosten en/of beslagkosten in de administratie en in de berekening van de wettelijke rente. Bij grotere verschillen blijkt in een enkel geval in de administratie naast de primaire eis ook een subsidiaire eis te zijn opgenomen; in een ander geval is een oorspronkelijk omvangrijke eis gedurende de rechtszaak naar beneden bijgesteld waarbij in het dossieronderzoek de oorspronkelijke eis werd aangehouden. Ook is in een aantal gevallen niet te herleiden waar het bedrag uit de administratie vandaan komt.

De conclusie uit de validatie is dat over het geheel genomen het bedrag op basis van de dossiers iets hoger is dan op basis van de administratie (zie tabel 3.14).

Voor handelszaken ligt het belang zoals bepaald op basis van de dossiers 2% hoger dan het belang zoals bepaald op basis van de administratie. Voor kantonzaken bedraagt dit bijna 5%. We zullen deze percentages gebruiken om op het financieel belang van alle 102-, 103-, 105- en 301-zaken, zoals bepaald op grond van de administratie, een correctiefactor toe te passen.

Tabel 3.8 Geldelijke belang per jaar o.b.v. administratie 2013 en 2014 (102-, 103-, 105- en 301-zaken)

Rechtsgebied	Gemiddelde per zaak	Totaal 2013 en 2014 (mln)	Aantal zaken	Totaal per jaar(mln)
Handel	179.161	8.945,90	49.932	4.472,95
Faillissementen	1.798.536	588,12	327	294,75
Kanton	2.394	1.924,30	803.677	962,15

Tabel 3.9 Voorkomen van reconventies (verbintenissenrecht en bijzondere overeenkomsten)

Rechtsgebied	Geen reconventie		Reconventie		Totaal onderzocht	
	Aantal	Procent	Aantal	Procent	Aantal	Procent
Handel	263	80,9%	62	19,1%	325	100,0%
Kanton	313	94,8%	17	5,2%	330	100,0%
Totaal	576	87,9%	79	12,1%	655	100,0%

Tabel 3.10 Financieel belang tegeneis (reconventie)

Rechtsgebied	Gemiddelde	Mediaan	Aantal	Minimum	Maximum	Som	Standaarddeviatie
Handel	279.831	44.201	41	226	4.384.871	11.473.091	780.371
Kanton	19.822	11.060	12	440	85.000	237.867	23.497
Totaal	220.961	35.030	53	226	4.384.871	11.710.958	693.276

Tabel 3.11 Financieel belang eisen in conventie en reconventie

	Gemiddelde	Mediaan	Aantal	Minimum	Maximum	Standaarddeviatie
Financieel belang eis (conventie)	404.075	49.169	51	2067	8.338.096	1.258.858
Financieel belang tegeneis (reconventie)	213.063	33.241	51	226	4.384.871	702.344

Tabel 3.12 Geldelijk belang per jaar van reconventies (bijzondere overeenkomsten en verbintenissen)

Rechtsgebied	Gemiddelde belang	Aantal zaken (2013 en 2014)	Zaken met tegeneis en een financieel belang	Som	Financieel belang per jaar (in mln)
Civiel handel	279.831	32.396	12,62%	1.143.637.705	571,82
Kanton handel	19.822	69.307	3,64%	49.957.153	24,98

Tabel 3.13 Quotiënt financiële belang uit dossiers en administratie

Quotiënt	Aantal	Percentage
< 0,5	1	1,2%
< 0,9	3	3,5%
< 0,95	3	3,5%
< 1	3	3,5%
1	68	80,0%
> 1	2	2,4%
> 1,05	1	1,2%
> 1,1	2	2,4%
> 2	2	2,4%
Totaal	85	

Tabel 3.14 Uitkomsten validatie (belang op basis van dossier en administratie)

Rechtsgebied	Gemiddelde verschil in financieel belang	Quotiënt
Civiel handel	3.108,56	1,0200
Kanton handel	319,12	1,0463

3.3 Dossieronderzoek

3.3.1 Bepalen financieel belang

Voorafgaand aan het dossieronderzoek was niet geheel duidelijk welk soort geschillen we zouden aantreffen, welk soort informatie in de dossiers beschikbaar zou zijn en tegen welke interpretatieproblemen we zouden aanlopen. In die zin is dit onderdeel van het onderzoek ook als exploratief te bestempelen. Het is een zoektocht geweest om zo goed mogelijk het financieel belang op grond van de informatie in de dossiers te bepalen of te schatten. Het gaat daarbij om het financiële belang/ bedrag dat direct te koppelen is aan het geschil of de betwiste transactie. In principe is dat het financieel gewaardeerde verschil tussen de posities van de twee partijen. Bij de meeste zaken – namelijk als er geen sprake is van een tegeneis van gedaagde of tegenverzoek van verweerder – gaat het dan om het financieel belang van de eis of het verzoek. Daar waar gedaagde wél een tegeneis (eis in reconventie) indient of verweerder een tegenverzoek doet, gaat het, zoals ook in de vorige paragraaf uiteen is gezet, om de gesommeerde financiële belangen van eis en tegeneis (respectievelijk van verzoek en tegenverzoek). Bij de uitwerking is daarbij nog een aantal expliciete keuzes gemaakt, in afstemming met opdrachtgever en begeleidingscommissie. Die bespreken we hieronder.

Civiele zaken

- Bij verzoeken tot faillietverklaring en schuldsanering gaat het om het totaal van de schulden (vergelijkbaar met het geëiste bedrag in incassozaken).
- Beheerzaken en bewindzaken verdienen behandeling en vermelding apart van de rest omdat er geen sprake is van een geschil. Daarbij is het beheerde vermogen de beste operationalisering van het financieel belang.
- Bij boedelscheidingen gaat het alleen om de betwiste zaken en daarbinnen om het met de boedel gemoeide bedrag. Aan gemeenschappelijke verzoeken wordt dus geen financieel belang toegekend.
- Wanneer partijen een schikking bereiken na een comparitiezitting bij de rechter was er wel degelijk een conflict waaraan een financieel belang kan worden gehecht en telt de zaak mee. Als een zaak wel is ingeschreven bij de rechtbank, maar partijen schikken voordat een zitting bij de rechter plaatsvindt, telt de zaak – als ingetrokken vóór de zitting – niet mee.
- Bij ontslagzaken op tegenspraak is een schatting van de contante waarde van het loon dat bij voortzetting van de arbeidsrelatie zou worden uitbetaald de beste operationalisering van het financieel belang. Daarbij is dus een schatting van de eventuele duur van het betwiste recht gemaakt.
- Kosten die voortvloeien uit de gerechtelijke procedure zelf worden niet meegeteld in het financiële belang van een zaak (griffiekosten, proceskosten, dwangsommen, e.d.).

Bestuurszaken

- Bij WOZ-zaken gaat het om het verschil tussen de verlangde en de vastgestelde WOZ-waarde. Het waarderen in termen van financiële gevolgen (te betalen belastingen e.d.) is niet goed doenlijk.
- Bij betwiste vergunningverlening gaat het om het bedrag van de investering die afhangt van het al dan niet verlenen van de vergunning. Daarbij maakt het niet

uit of de zaak gaat om iemand die in beroep gaat tegen het weigeren van een vergunning of om iemand die in beroep gaat tegen het verstrekken van een vergunning aan een derde partij.

- Bij zaken rond het recht op een uitkering is een schatting gemaakt van de contante waarde van een uitkering op basis van de verwachte duur en hoogte.
- Ook hier zijn kosten die voortvloeien uit de gerechtelijke procedure zelf niet meegeteld in het financiële belang van een zaak (griffiekosten, proceskosten, dwangsommen, e.d.).

In bijlage 1 gaan we in meer detail in op de wijze van berekenen van het financieel belang. Met gebruik van de hiervoor vermelde uitgangspunten is het mogelijk om van een groot aantal van de zaken een financieel belang te bepalen. In tabel 3.15 is een overzicht weergegeven van het resultaat van de bepaling van het financiële belang per rechtsgebied. We onderscheiden daarin verschillende categorieën:

1. Er is geen sprake van een (overwegend) financieel belang in de zaak.
2. Het financieel belang van de zaak is door gebrek aan informatie in het dossier niet te bepalen.
3. Het financieel belang is bepaald op basis van de informatie in het dossier.

Ondanks het feit dat de scheidingszaken zonder verweer in de steekproef voor het dossieronderzoek zijn opgenomen, is op een later moment (toen de gegevens verzameld en beschikbaar waren) alsnog besloten deze niet mee te nemen in de berekeningen van het financieel belang (zie derde bolletje bij civiele zaken in paragraaf 3.3.1 hiervoor). In het geval van echtscheidingen zonder verweer komen partijen vaak zelf met een voorstel tot scheiding van de bezittingen en schulden (bijvoorbeeld vastgelegd in een convenant). Er is dan eigenlijk geen sprake van een onderling geschil.

Andere voorbeelden van zaken waarin geen (overwegend) financieel belang speelt, zijn zaken waarin alleen de echtscheiding is gevraagd en uitgesproken (met een mogelijke verdeling van de boedel als aparte zaak), een beroepzaak tegen intrekking van het rijbewijs, een wisseling van bewindvoerder, een verzetszaak tegen een eerdere niet-ontvankelijkverklaring, iemand die in beroep gaat tegen te beperkte informatielevering naar aanleiding van een WOB-verzoek, een beroepzaak tegen weigering van wijziging van de geslachtsnaam van een minderjarig kind en dergelijke. Dat betreft in totaal 132 zaken (22%), voornamelijk familiezaken.

Bij zaken waar het financieel belang niet te bepalen is door een gebrek aan informatie, gaat het bijvoorbeeld om contradictoire scheidingszaken waarbij het dossier geen informatie bevat over de omvang van de boedel (wel verwijzingen naar documenten die niet in dossier aanwezig zijn), om geschillen over de hoogte van het inkomen voor belasting maar waar geen informatie is over de (betwiste) hoogte van de aanslag, om beroepen inzake uitkeringen waarbij geen informatie beschikbaar is over het arbeidscontract en loon, en dergelijke. Het gaat in deze categorie om 83 zaken, ongeveer 13% van het totaal.

Voor ruim 393 zaken, dat is 65% van het totaal, kon uiteindelijk een financieel belang worden bepaald.

3.3.2 Faillissementen, schuldsaneringen en bewind

Tijdens de analyse is in overleg met de begeleidingscommissie nog een nadere onderverdeling aangebracht in de rechtsgebieden civiel handel en kanton handel. De insolventiezaken (faillissementen en schuldsaneringen) zijn apart van de civiele handelszaken genomen en de bewindzaken zijn apart van de kantonhandelszaken genomen vanwege het specifieke karakter van dit type zaken.

Met name bij de faillissementen gaat het om zeer grote bedragen, wat het relevant maakt deze categorie apart in beeld te hebben. Vervolgens is besloten om dan ook de andere insolventiezaken (schuldsaneringen) apart te nemen. Bij de insolventiezaken zitten zowel verzoeken als beëindigingen. Door beide mee te nemen in de berekening zou een dubbel telling ontstaan in de bepaling van het financiële belang. Daarom is besloten in de berekeningen alleen de verzoeken mee te nemen en het financiële belang te bepalen op basis van de daarin opgenomen vorderingen. In bijlage 8 geven we de uitkomsten van de berekening van het belang gebaseerd op de beëindigingen.

Voor de bewindvoeringszaken geldt dat het bij het financiële belang niet zozeer om een geschil gaat maar om het beheerde vermogen. Bij de onderzochte dossiers zitten verzoeken tot onderbewindstelling, periodieke goedkeuringen, eindafrekeningen maar ook het verlenen van machtigingen aan bewindvoerders. We hebben voor de bepaling van het belang een selectie gemaakt van de periodieke goedkeuringen en eindafrekeningen. Op die manier geven we een schatting van het belang van de jaarlijkse voorraad aan lopende bewindzaken.

3.3.3 Uitkomsten

Het financieel belang verschilt naar rechtsgebieden en locaties. In bijlage 4 geven we een overzicht van het financiële belang per rechtsgebied en locatie. De verschillen daarin zijn vooral relevant als er reden is om aan te nemen dat er systematische verschillen tussen locaties zijn. Dan moeten we via weging rekening houden met de aantallen zaken per locatie om een goede schatting op populatieniveau te verkrijgen.

We zien uiteindelijk in die verschillen geen duidelijk patroon terug. Het is niet zo dat bij bepaalde locaties (bijvoorbeeld de grotere rechtbanken) het financiële belang ook steeds het grootst is. Er is veel variatie en de verschillen zijn, gezien het aantal zaken per locatie in de steekproef, ook niet significant. Op grond van deze uitkomsten is er uiteindelijk geen weging naar locaties toegepast. De kans bestaat namelijk dat we daarmee min of meer toevallige uitkomsten (hoge uitschieters) bij kleinere locaties zwaarder in de uiteindelijke schatting laten meewegen.⁶

In tabel 3.16 geven we per rechtsgebied voor de in het dossieronderzoek betrokken zaken de informatie over het financieel belang weer. Het betreft hier allemaal zeer scheve verdelingen. Het gaat om relatief veel zaken met een beperkt belang en een relatief klein aantal zaken met een zeer groot belang. In bijlage 5 zijn histogrammen van die verdelingen opgenomen. Bij belastingzaken bijvoorbeeld speelt vooral één zaak met een financieel belang van bijna 3 miljoen euro een belangrijke rol. Daarom is in de tabel ook steeds de mediaan opgenomen. Die geeft het bedrag weer dat correspondeert met

⁶ Overigens hebben we bij wijze van validatie ook gekeken of er wel een duidelijk patroon in het financieel belang over de locaties te herkennen zou zijn als we de grootste zaken buiten beschouwing laten. Dat bleek niet het geval.

het financiële belang waar de helft van de betreffende zaken onder en de andere helft boven ligt. Zo blijkt dan bijvoorbeeld dat het gemiddelde financiële belang bij faillissementen op bijna 800.000 euro ligt, maar dat de helft van de faillissementen een financieel belang heeft van minder dan 211.000 euro. Dat verschil in gemiddelde en mediaan wijst op een zeer scheve verdeling. Overigens tonen beide maten aan dat het financiële belang per zaak het hoogst is bij faillissementen.

Door die scheefheid liggen de spreidingen rondom het gemiddelde ook erg hoog. Of is voldaan aan de eis dat een 95%-betrouwbaarheidsmarge rond de schatting van het totaal maximaal 25% mag bedragen, kunnen we met deze verdelingen nauwelijks bepalen. Om hier meer zicht op te krijgen, is de natuurlijke logaritme van het financiële belang genomen en behandelen we het financiële belang als lognormale verdeling. De grafieken in bijlage 4 laten zien dat er door die logaritmische transformatie min of meer normale verdelingen ontstaan.

Op basis van die getransformeerde min of meer normale verdeling kan een betrouwbaarheidsinterval rond het gemiddelde van de natuurlijke logaritmes van het financiële belang worden bepaald. De gegevens in tabel 3.17 zijn gebaseerd op de natuurlijke logaritmes van het financieel belang. We zien dat het gemiddelde en de mediaan veel dichter bij elkaar liggen dan bij de niet getransformeerde verdelingen, wat duidt op veel meer symmetrische verdelingen. Daaruit blijkt dat alleen de rechtsgebieden familie en schuldsaneringen voldoen aan de eis dat een 95%-betrouwbaarheidsmarge rond de schatting van de logaritme van het financieel belang maximaal 25% van het totaal mag bedragen.⁷

Tabel 3.15 Bepaling financieel belang

Locatie	Belasting	Bestuur	Civiel handel	Kanton handel	Familie	Totaal
Geen (overwegend) financieel belang	4	14	11	21	82	132
Financieel belang onbepaald door ontbrekende informatie	25	29	13	10	6	83
Financieel belang bepaald	59	48	141	136	9	393
Totaal	88	91	165	167	97	608

Tabel 3.16 Totaal financiële belang per jaar uit dossiers (steekproefgegevens)

Rechtsgebied	Gemiddeld belang	Mediaan	N	Minimum	Maximum	Som	Standaarddeviatie
Belasting	70.795	3.570	59	15	2.974.379	4.176.919	386.837
Bestuur	19.224	4.550	48	211	261.650	922.735	41.792
Faillissementen (verzoeken)	793.542	211.030	36	3384	18.670.529	28.567.498	3.078.840
Schuldsaneringen (verzoeken)	73.571	42.402	23	8837	301.018	1.692.136	74.019
Familie*	66.779	41.200	9	5615	224.400	601.012	74.531
Civiel handel** (m.u.v.	113.541	38.816	6	5251	332.500	681.246	142.289

⁷ Grofweg moet dan het dubbele van de standaarddeviatie onder een kwart van het gemiddelde liggen.

Rechtsgebied	Gemiddeld belang	Mediaan	N	Minimum	Maximum	Som	Standaarddeviatie
faillissementen en schuldsaneringen)							
Kanton handel (m.u.v. bewind)	68.161	24.644	81	129	2.178.898	5.521.035	253.299
Bewind (periodieke goedkeuringen en eindafrekeningen)	50.304	10.409	31	143	489.406	1.559.428	110.294

* Het aantal familiezaken is laag omdat de scheidingszaken zonder verweer in de steekproef in de categorie 'geen overwegend financieel belang' zijn ingedeeld en in de tabel niet zijn meegeteld.

** Het aantal civiele handelszaken is laag omdat de insolventiezaken apart zijn genomen.

Tabel 3.17 *Natuurlijke logaritme (LN) van financiële belang per jaar uit dossiers (steekproefgegevens)*

Rechtsgebied	Gemiddelde LN van financieel belang	Mediaan	N	Minimum	Maximum	Som	Standaard deviatie
Belasting	7,9771	8,1803	59	2,71	14,91	470,65	2,6427
Bestuur	8,4001	8,4155	48	5,35	12,47	403,20	1,82304
Faillissementen (verzoeken)	12,0463	12,2549	36	8,13	16,74	433,67	1,59442
Schuldsaneringen (verzoeken)	10,6746	10,6549	23	9,09	12,61	245,52	1,11162
Familie*	10,5679	10,6262	9	8,63	12,32	95,11	1,14377
Civiel handel** (m.u.v. faillissementen en schuldsaneringen)	10,6417	10,3009	6	8,57	12,71	63,85	1,70038
Kanton handel (m.u.v. bewind)	9,8076	10,1123	81	4,86	14,59	794,41	1,68661
Bewind (periodieke goedkeuringen en eindafrekeningen)	8,9462	9,2504	31	4,96	13,1	277,33	2,28288

* Het aantal familiezaken is laag omdat de scheidingszaken zonder verweer in de steekproef in de categorie 'geen overwegend financieel belang' zijn ingedeeld en in de tabel niet zijn meegeteld.

** Het aantal civiele handelszaken is laag omdat de insolventiezaken apart zijn genomen.

Wanneer we deze grenzen van het 95%-betrouwbaarheidsinterval van de natuurlijke logaritme terugvertalen naar het oorspronkelijke financiële belang dan ontstaan enorme intervallen. In bijlage 6 geven we daarvan een overzicht.

Ondanks deze grote onzekerheidsmarge maken we op basis van het gemiddelde financiële belang van deze uitkomsten een populatieschatting van het financiële belang voor deze zaken. Tabel 3.18 laat de uitkomsten daarvan zien. We hebben daarbij per rechtsgebied het gemiddelde aantal zaken voor beide jaren genomen en hebben geen aparte schattingen gemaakt voor 2013 en 2014. In bijlage 5 is ook het gemiddelde financiële belang naar beide jaren uitgesplitst. Daaruit blijkt dat de verschillen tussen beide jaren groot kunnen zijn door relatief kleine steekproeven en grote uitschieters (bijvoorbeeld bij belasting en faillissementen). Dat is een argument om de data uit beide jaren te poolen en op basis daarvan de schattingen te maken. Bij de berekening van de populatiecijfers

is rekening gehouden met de aantallen zaken waarvan uit het dossier is gebleken dat het om een zaak zonder financieel belang gaat of waarbij het gaat om zaken mét een financieel belang zonder dat dat belang kon worden vastgesteld. Voor deze laatste groep is het gemiddelde belang voor het desbetreffende rechtsgebied genomen (geïmputeerd). De zaken zonder financieel belang zijn op 0 gezet zodat in de ophoging naar populatie-aantallen rekening is gehouden met het aantal zaken zonder financieel belang. De familiezaken betreffen in de steekproef 9 dossiers. Voor civiel handel gaat het om 6 dossiers. Dat maakt dat voor deze categorieën de uitkomsten van de berekening naar populatiecijfers vooral indicatief zijn. Het belang van de bestuurs- en belastingzaken ligt op respectievelijk 530 en 912 miljoen euro. Het financiële belang van de faillissementsverzoeken bedraagt om en nabij 10,5 miljard euro. Het gaat per jaar niet alleen om een fors aantal zaken maar het gaat ook om gemiddeld grote bedragen (ook dankzij de scheve verdeling). De schuldsaneringsverzoeken bedragen daarbovenop nog eens één miljard. De civiele handelszaken, met uitzondering van de faillissementen, schatten we in totaal op ongeveer 46 miljoen (vanwege het beperkte aantal dossiers is dit dus vooral een indicatie), de kantonhandelszaken niet zijnde bewindzaken op ongeveer 600 miljoen. Voor deze laatste twee categorieën geldt dat ook uit de administratie nog een geldelijk belang is berekend dat straks bij de totaalberekening hierbij opgeteld moet worden.

Bewindzaken zijn apart van de andere zaken genomen omdat hier geen sprake is van een geschil. Als operationalisering van het financieel belang is daarbij het beheerde vermogen genomen. Met onze analyse brengen we dus het financieel belang (omvang van beheerde vermogen) van de jaarlijkse voorraad aan bewindzaken in beeld. Dat resulteert in een totaal financieel belang per jaar van ruim 6,5 miljard euro.

Omdat de verwachting was dat zaken waarmee een groot financieel belang gepaard gaat vanwege de complexiteit ook een langere doorlooptijd kennen, is voor de dossiers een analyse gedaan op de duur van de doorlooptijd van de zaak (de periode tussen de datum van dagvaarding of verzoek en de datum van het vonnis, besluit of beschikking) en de hoogte van het financiële belang.⁸ Voor alle rechtsgebieden afzonderlijk is via een correlatie bekeken of een dergelijke samenhang bestaat. In nagenoeg alle gevallen ontbreekt een dergelijk verband. De correlaties liggen meestal onder de 0,1 en zijn bij lange na niet significant. Alleen bij belastingzaken zien we een zwak verband (correlatiecoëfficiënt van 0,34 en een p-waarde van 0,01) hetgeen erop wijst dat zaken waarmee een groter financieel belang gemoeid is ook meer doorlooptijd vragen.

3.4 Integrale berekening

Als laatste stap in de analyse zijn de uitkomsten uit de bestandsanalyses en het dossieronderzoek samengevoegd om zo het totale financiële belang te bepalen. Verder hebben we de effecten van de reconventies en de validatieslag op de administratieve gegevens ook in deze berekening verwerkt. In tabel 3.19 presenteren we daarvan de resultaten.

Voor de bestuurs- en belastingzaken is het totaal onveranderd ten opzichte van het dossieronderzoek omdat in de administratie geen informatie over het financiële belang is opgenomen. Het bedrag voor bestuurszaken is een onderschatting van het totaal omdat

⁸ Voor de zaken uit de administratie was uit de opgevraagde informatie niet de duur van de zaak af te leiden.

investeringen rondom ruimtelijke orderingsprojecten niet zijn meegenomen (in eerste aanleg bij Raad van State).

Tabel 3.18 Populatieschatting financieel belang op basis van steekproef van dossiers

Rechtsgebied	Gemiddeld belang	Zaken per jaar zonder belang in administratie**	Financieel belangschatting per jaar (in mln)
Belasting	67.577	13.490	912
Bestuur	16.176	32.790	530
Faillissementen (verzoeken)	793.542	13.336	10.583
Schuldsaneringen (verzoeken)	73.571	13.728	1.010
Familie*	34.541	12.420	429
Civiel handel (m.u.v. faillissementen en schuldsaneringen)*	47.807	971	46
Kanton handel (m.u.v. bewind)	58.424	10.395	607
Bewind (periodieke goedkeuringen en eindafrekeningen)	50.304	131.872	6.634

* Gebaseerd op beperkt aantal dossiers; uitkomsten indicatief.

** Dit aantal betreft dus de zaken waarvan het geldelijk belang in de administratie ontbreekt. We hebben het gemiddeld aantal over 2013 en 2014 genomen. Bron: Definitieve gegevens zaaksaantallen, interne rapportage Raad voor de rechtspraak.

Tabel 3.19 Totale financiële belang per jaar (in miljoenen euro)

	Dossier	Bestand	Reconventie	Validatie	Totaal
Belasting	912				912
Bestuur	530				530
Faillissementen (verzoeken)	10.583	294			10.877
Schuldsaneringen (verzoeken)	1.010				1.010
Familie*	429	0,03			429
Civiel handel (m.u.v. faillissementen en schuldsaneringen)	46	4.221	572	84	4.924
Kanton handel (m.u.v. bewind)	607	1.214	25	56	1.902
Bewind (periodieke goedkeuringen en eindafrekeningen)	6.634				6.634

*Gebaseerd op klein aantal, niet meer dan indicatief.

De faillissementsverzoeken vormen met bijna 11 miljard euro verreweg de grootste categorie in termen van het financieel belang van de zaken. De overige civiele handelszaken (dus met uitzondering van faillissementen en schuldsaneringen) zijn becijferd op een totaal belang van bijna 5 miljard. De kantonhandelszaken zijn vervolgens nog eens goed voor 1,9 miljard. In vergelijking met de onderzochte belasting-

en bestuurszaken gaat het bij deze civiele rechtsgebieden dus om een veel groter financieel belang.

Het financieel belang van de beheers- en bewindzaken, waarbij het dus om het jaarlijks beheerde vermogen gaat, komt uit op ongeveer 6,6 miljard.

4. Conclusies en reflectie

In dit afsluitende hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen en reflecteren we op de uitkomsten van het onderzoek. We bouwen onze conclusies op aan de hand van de onderzoeksvragen.

Wat is de omvang van het financiële belang in totaal en welke bijdragen leveren verschillende typen zaken en typen gerechten daaraan?

Met de in dit onderzoek betrokken zaken waarbij sprake is van geschillen is op jaarbasis een bedrag van ongeveer 20,5 miljard euro gemoeid. Daarnaast wordt via de bewindvoeringen nog eens een voorraad van ter waarde 6,6 miljard euro per jaar door de kantonrechter beoordeeld.

Het betreft de zaken in eerste aanleg in de rechtsgebieden: kanton handel, civiel handel, civiel familie, bestuur en belasting. Van de bestuurszaken zijn de vreemdelingenzaken uitgezonderd omdat daarin het financiële belang niet centraal staat en verder zijn zaken bij de appelcolleges weggelaten. Dit betreft dus de gerechtshoven, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven en de zaken bij Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het rechtsgebied straf is niet meegenomen in dit onderzoek omdat daar niet in de eerste plaats geschillen met een overwegend financieel belang centraal staan.

Binnen de rechtsgebieden die wel zijn meegenomen, zijn de intrekkingen en mediationtrajecten die zijn ingezet nog voordat de zitting heeft plaatsgevonden buiten het onderzoek gelaten omdat de eiser of rechter van mening is dat de rechtspraak geen rol (meer) hoeft te spelen in het geschil. Ook zijn, om praktische redenen, zaakscategorieën waarin het financiële belang per zaak beperkt is en het aantal zaken beperkt is, niet meegenomen.

De helft van die jaarlijkse 20,5 miljard euro komt voor rekening van de faillissementsverzoeken. Daarnaast gaat er in de schuldsaneringsverzoeken nog eens één miljard om en bij de civiele handelszaken gaat het om een jaarlijks bedrag van bijna 5 miljard. Kantonhandelszaken voegen daar nog een 1,9 miljard aan toe. Bij bestuurszaken gaat het om ruim 500 miljoen en bij belastingzaken om 900 miljoen op jaarbasis.

Hoe zijn de totale financiële belangen verdeeld over zaken gedifferentieerd naar de hoogte van het financiële belang?

De spreiding van de omvang van het financiële belang tussen zaken is zeer groot en daarnaast is het financiële belang zeer scheef verdeeld. Zowel uit de administratie als uit de dossiers blijkt dat er relatief veel zaken zijn met een klein financieel belang en een zeer beperkt aantal zaken met een zeer groot financieel belang. Deze zeer scheve verdeling zorgt ervoor dat het gemiddelde belang per jaar of per rechtsgebied gevoelig is voor toevallige uitschieters. Wanneer we naar de medianen kijken in plaats van naar gemiddelden dan zijn de verschillen tussen jaren kleiner en ook bijvoorbeeld de verschillen tussen rechtbanken (bij de civiele handelszaken en kantonhandelszaken).

Hoe ligt de verhouding tussen publieke en private financiële belangen?

Hoewel ook publieke organisaties in de civiele zaken als eiser of verweerder optreden, zijn met name bij de belasting- en bestuurszaken publieke partijen een van de partijen in een geschil. Deze beide rechtsgebieden hebben samen een jaarlijks financieel belang van ruim 1,4 miljard. We moeten bij de bestuurszaken bedenken dat dit bedrag een onderschatting is van het totaal omdat grote investeringszaken ontbraken in de dossiers en ook investeringen rondom ruimtelijke ordeningsprojecten niet zijn meegenomen.

Daarnaast is de Belastingdienst vaak één van de preferente schuldeisers bij faillissementen. De omvang van de financiële belangen van de Belastingdienst binnen deze zaakscategorie hebben we niet specifiek in kaart gebracht. Gezien de omvang van het financiële belang van de faillissementen kunnen we er wel van uitgaan dat een substantieel deel van die 11 miljard euro een publiek financieel belang betreft.

In hoeverre zijn er verschillen tussen de jaren aan te geven of te verwachten?

De analyses uit het dossieronderzoek en ook op basis van de administratie laten zien dat er grote verschillen tussen jaren kunnen zijn in de omvang van het financiële belang. Dat houdt deels verband met zeer grote zaken die een sterke invloed op het totaal kunnen uitoefenen. Op basis van de analyse over de twee kalenderjaren is het niet verstandig die verschillen te interpreteren als dalingen of stijgingen. Tussen 2013 en 2014 zien we bijvoorbeeld voor de zaken waarvan het belang in de administratie is opgenomen (een groot deel van handelszaken, civiel én kanton) een daling van de mediaan van 509 naar 506 euro en tegelijkertijd een stijging van het gemiddelde van ongeveer 12.800 naar 14.200 euro. Voor ontwikkelingen in de tijd is het daarom nodig om over langere perioden met meerjarige gemiddelden en medianen te werken. Wat is de relatie tussen financieel belang en doorlooptijd en die tussen financieel belang en afloop? Voor belastingzaken zien we op basis van het dossieronderzoek een zwak positief verband tussen het financieel belang van een zaak en een langere doorlooptijd. Belastingzaken waarbij het belang hoger is, vergen blijkbaar meer tijd van de rechtsgang. Iets dergelijks is bij de andere rechtsgebieden binnen het dossieronderzoek niet aangetroffen. Wanneer we naar de zaken kijken waarbij op basis van de administratieve gegevens het geldelijk belang bekend is, dan concluderen we dat daar waarschijnlijk ook een dergelijk verband tussen duur en belang aanwezig is omdat het financiële belang bij verstekzaken veel lager ligt dan bij de zaken op tegenspraak. In het dossieronderzoek is geen relatie aangetroffen tussen de afloop van een zaak (de uitspraak in termen of de eiser wel, niet of gedeeltelijk in het gelijk wordt gesteld) en het financieel belang. Deze informatie ontbrak in de administratieve gegevens. Wat heeft het onderzoek verder aan inzicht opgeleverd? Los van de inhoudelijke uitkomsten heeft dit onderzoek een aantal inzichten opgeleverd over het geldelijk belang in de administratie. In de eerste plaats blijkt, door het ontbreken van de financiële belangen van de vorderingen in reconventie, het gebruik van het geldelijk belang, zoals opgenomen in de administratie, een onderschatting van het totale belang op te leveren. In de tweede plaats blijkt het geldelijk belang voor de eis in conventie behoorlijk consistent en valide geregistreerd. Dat alles duidt er dus op dat de gegevens uit de administratie zeer geschikt zijn voor het bepalen van het financiële belang voor zover het de eis in conventie betreft.

Bijlagen

Bijlage 1

Berekenen van het financieel belang

Voor een aantal rechtsgebieden was het financieel belang niet evident en dienden er schattingen op basis van externe data te worden gemaakt. De overwegingen die bij deze schattingen zijn gemaakt, alsmede de uitkomsten die deze hebben opgeleverd worden in deze bijlage gepresenteerd.

Belasting

Waardering onroerende zaken (WOZ)

Bij belastingzaken waren er veel dossiers die betrekking hadden op een beding omtrent de WOZ-waarde. In overleg met de opdrachtgever en de begeleidingscommissie is bepaald dat het financieel belang in deze gevallen gelijk is aan het verschil in de WOZ-waarde dat in het geding is. De voornaamste reden om voor deze aanpak te kiezen kwam voort uit het feit dat het 'echte' financieel belang, voortkomend uit bijvoorbeeld belastingvoordelen voortvloeiend uit een hogere- of lagere WOZ-waarde moeilijk zo niet onmogelijk bepaalbaar is.

Bestuur

Wet werk en bijstand (WWB)

WWB-uitkeringen zijn afhankelijk van een aantal factoren, waaronder de samenstelling van het huishouden (o.a. aantal volwassenen in het huishouden), alsmede de leeftijd van de bijstandsgerechtigden. Zowel de hoogte van de uitkering als de duur van de uitkering moest worden bepaald voor de dossiers die betrekking hebben op beroepen tegen beslissingen over bijvoorbeeld de aanvraag of de voortzetting van de WWB-uitkering. Omdat de verwachte duur en hoogte van de uitkering niet via de rechter wordt bepaald, is hiervoor een schatting gemaakt op basis van statistieken van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Duur

Het CBS onderscheidt twee databases met betrekking tot de duur van de WWB. Een heeft betrekking op de duur voor de lopende uitkeringssituaties, en de ander heeft betrekking op de duur van beëindigde uitkeringssituaties. De data voor 2013 en 2014 zijn in de volgende tabellen gepresenteerd.

Tabel 5.1 Aantal personen met een WWB-uitkering per kwartaal, op basis van een lopende uitkeringssituatie, 2013

	0 tot 6 maanden	6 tot 12 maanden	12 tot 24 maanden	24 tot 36 maanden	36 tot 48 maanden	48 tot 60 maanden	Meer dan 60 maanden
2013 Q1	63.060	43.570	72.870	39.840	30.470	21.170	124.360
2013 Q2	56.870	49.800	75.330	40.960	30.720	22.990	125.520
2013 Q3	53.200	48.160	77.660	41.490	31.680	24.370	126.360
2013 Q4	58.690	43.530	68.180	55.740	32.720	25.750	128.420
2013 gemiddeld ⁹	57.955	46.265	73.510	44.5078	31.3978	23.570	126.165

Bron: CBS Statline.¹⁰

Tabel 5.2 Aantal personen met een WWB-uitkering per jaar, op basis van een beëindigde uitkeringssituatie, 2013-2014

	0 tot 6 maanden	6 tot 12 maanden	12 tot 24 maanden	24 tot 36 maanden	36 tot 48 maanden	48 tot 60 maanden	Meer dan 60 maanden
2013	41.710	25.380	24.800	8.000	4.650	2.930	9.680
2014	42.600	28.880	25.050	12.630	5.050	3.290	9.560

Bron: CBS Statline.¹¹

Voor de schatting van de duur van een gemiddelde WWB-uitkering is gebruikgemaakt van de data die betrekking hebben op WWB-uitkeringen op basis van een lopende uitkeringssituatie. De voornaamste reden hiervoor is dat de data op basis van een beëindigde uitkeringssituatie een afgekapte beeld laten zien. Ter illustratie: deze data laten minder dan 10.000 mensen zien met een uitkering van langer dan 60 maanden, terwijl het aantal op basis van een lopende uitkeringssituatie bijna 130.000 is.

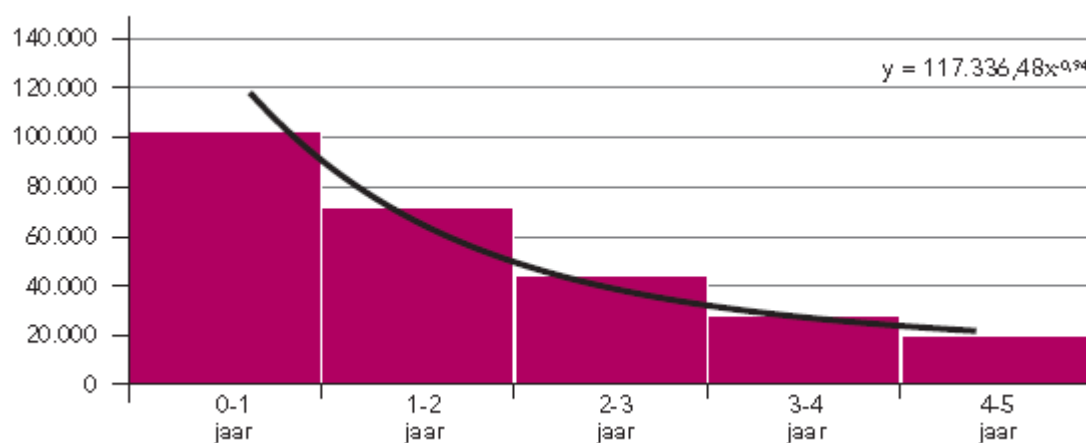
Deze data van het CBS leverden een moeilijkheid op bij het berekenen van een gemiddelde duur. De moeilijkheid zat hem in de indeling van de klassen (0 tot 6 maanden, 6 tot 12 maanden, ...) en met name in de laatste klasse. Het is immers onmogelijk een gemiddelde te berekenen indien de bovengrens van de hoogste klasse niet bekend is. Om deze moeilijkheid te overkomen, is er een model geschat op basis van de klassen die wel een bovengrens hebben, namelijk de klassen tot 60 maanden (of 5 jaar).

⁹ <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82663ned&D1=0&D2=0&D3=0&D4=-a&D5=a&D6=a&VW=T>

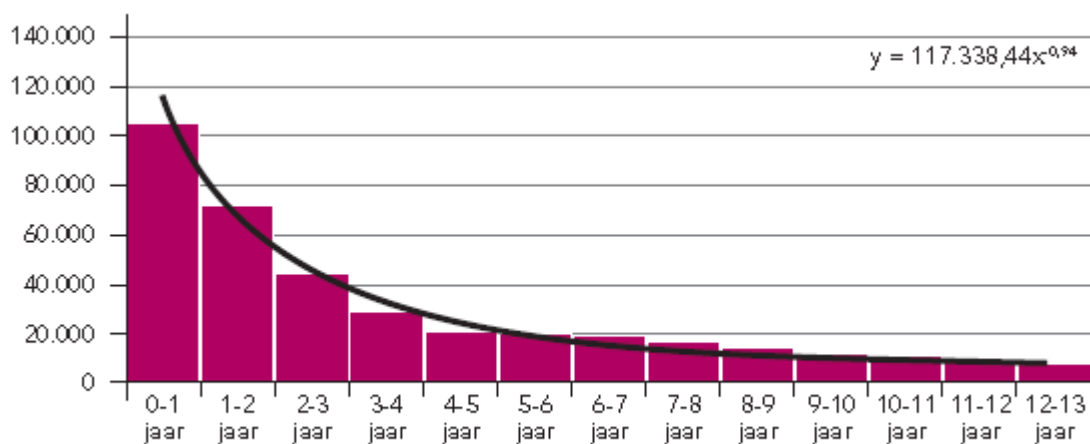
¹⁰ Berekening door Ecorys

¹¹ <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82666ned&D1=0&D2=0&D3=a&D4=-a&D5=a&D6=a&VW=T>

Figuur 5.1 Aantal personen met een lopende WWB-uitkering, 2013 gemiddeld
Bron: CBS statline.

Figuur 5.2 Schatting van het aantal personen met een lopende WWB-uitkering, 2013 gemiddeld

Op basis van het model is een verwacht aantal personen met een lopende WWB-uitkering geschat. De resultaten hiervan zijn te vinden in figuur 5.2. Op basis hiervan is de geschatte gemiddelde WWB-duur op basis van een lopende uitkerings situatie 3,80 jaar of 45,57 maanden.

Hoogte

Het totale aantal WWB-uitkeringen in 2013 volgens het CBS, uitgesplitst naar de leefvorm van de ontvanger van de uitkering, is te vinden in tabel 5.3. Het gemiddelde aantal uitkeringsontvangers per leefvorm is gebruikt om te komen tot een gemiddelde hoogte. Hiervoor zijn data van de rijksoverheid gebruikt met betrekking tot de hoogte

per leefvorm. Deze data zijn gepresenteerd in tabel 5.4. Op basis van de voorgaande tabellen is het geschatte gewogen gemiddelde in 2013 € 820,37 per maand.

Tabel 5.3 Aantal WWB-uitkeringen 2013, op basis van leefvorm

Uitkeringen totaal	Leefvorm alleenstaande	Leefvorm alleenstaande ouder	Leefvorm (echt)paar
2013 januari	235.710	79.760	58.380
2013 februari	238.850	80.200	58.970
2013 maart	241.330	80.620	59.470
2013 april	244.000	81.320	59.790
2013 mei	245.660	81.870	59.980
2013 juni	246.020	82.090	60.070
2013 juli	246.890	82.350	60.200
2013 augustus	246.600	82.350	59.920
2013 september	246.500	82.320	59.920
2013 oktober	248.230	82.810	60.550
2013 november	250.060	83.400	61.180
2013 december	252.710	83.890	61.820
2013 gemiddeld	245.213	81.915	60.021

Bron: CBS Statline.

Tabel 5.4 Hoogte WWB-uitkering per 1 juli 2013, in euro

Bijstandsbedrag per 1 juli 2013	Leefvorm alleenstaande	Leefvorm alleenstaande ouder	Leefvorm (echt)paar
Per maand	628,68	880,15	1.257,35
Vakantie-uitkering	33,09	46,32	66,18
Totaal	661,77	926,47	1.323,53

Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2013/06/25/uitkeringsbedragen-per-1-juli-2013>.

Tabel 5.5 Aantal WW-uitkeringen 2012-2014

WW	0 tot 6 maanden	6 tot 12 maanden	Meer dan 12 maanden
2012	179.460	76.690	84.020
2013	225.380	100.250	112.100
2014	212.600	93.620	134.610

Bron: CBS Statline.¹²

Werkloosheidswet (WW)

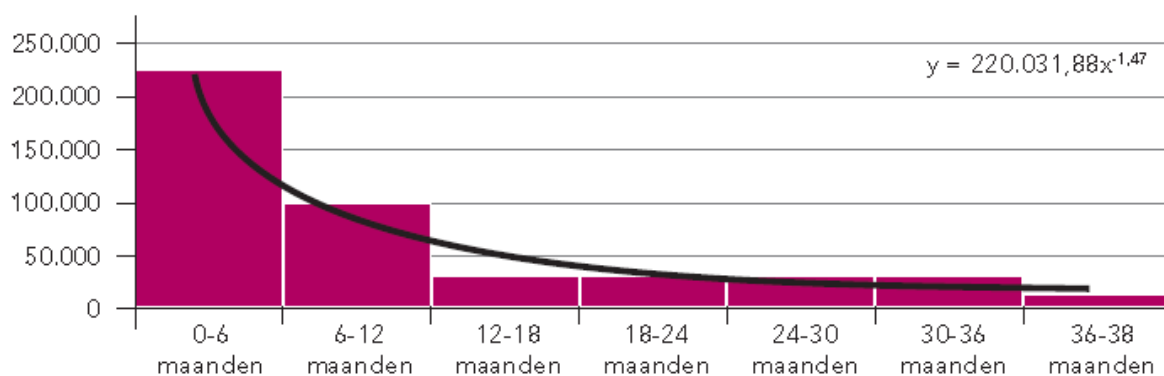
Ter schatting van het financieel belang van WW-uitkeringen moest er eveneens een gemiddelde duur worden geschat. In tegenstelling tot de WWB-dossiers is in het geval van WW-uitkeringen wel een hoogte te bepalen. De hoogte van een WW-uitkering is namelijk 75% van het maandloon in de eerste twee maanden en voor de periode daarna 70% van het maandloon. Met betrekking tot de duur kan een schatting worden gemaakt op basis

¹² [http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37879wwj&D1=0-3&D2=0&D3=a&D4=\(I-11\)-I&VW=T](http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37879wwj&D1=0-3&D2=0&D3=a&D4=(I-11)-I&VW=T).

van CBS-data. De data beschrijven het aantal WW-uitkeringen dat is ingeschreven bij het UWV. Voor de schatting is uitgegaan van de data uit 2013.

De gemiddelde WW-duur is op een andere wijze geschat dan de WWB-duur. De reden hiervoor is dat er een wettelijke maximumduur bestaat voor WW-uitkeringen. In 2013 was dit maximum 38 maanden.¹³ Uitgaande van een uniforme verdeling van het aantal WW-uitkeringen langer dan 12 maanden levert dit het volgende beeld op. Het geschatte gemiddelde van een WW-uitkering is 9,98 maanden.

Figuur 5.3 Schatting van het aantal mensen met een WW-uitkering, 2013

Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) en Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA)

Het CBS heeft geen data over de gemiddelde duur van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Een reden hiervoor kan zijn dat een arbeidsongeschiktheidsuitkering bij uitstek een uitkering is van lange duur. Immers, een serieuze arbeidsongeschiktheid is niet zomaar verholpen. Omdat er ook over de hoogte van de uitkeringen geen informatie beschikbaar was in de dossiers, is het financieel belang van deze zaken onbepaalbaar gebleven.

Vergunningen

In de meeste gevallen waar het geding een afgegeven vergunning betrof, was het financieel belang onbepaalbaar. De voornaamste reden hiervoor was dat het dossier geen informatie bevatte over de totale investering of de financiële baten die de aanvrager van de vergunning had bij de vergunning. Tevens was het belang van de eiser onbepaalbaar; in de meeste gevallen betrof het belang immateriële zaken. Zo ging het bijvoorbeeld om het vermijden van overlast die het gevolg zou zijn van een terras van een café of van het optrekken van een gebouw.

¹³ Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ww-uitkering/vraag-en-antwoord/hoe-lang-heb-ik-recht-op-een-ww-uitkering>.

Familie

Vrijwel alle dossiers op het gebied van familierecht betroffen echtscheidingen. Het overgrote deel van deze dossiers waren echtscheidingen zonder verweer. In deze gevallen waren partners het al eens over de verdeling van de boedel en eventuele alimentatiebetalingen. Aangezien er in dit geval geen betwist belang in het geding is, is in overleg met de opdrachtgever en de begeleidingscommissie afgesproken het financieel belang op nihil te bepalen.

Alimentatie

De dossiers waarin er wel een verweer was, betroffen meestal zaken die betrekking hadden op de betaling van partneralimentatie en/ of kinderalimentatie. De dossiers bevatten zaken die betrekking hadden op kinderalimentatie alsmede zaken die betrekking hadden op partneralimentatie. Beide zullen afzonderlijk worden behandeld.

Kinderalimentatie

In principe geldt er een plicht tot betaling van kinderalimentatie voor minderjarige kinderen. In dit onderzoek zijn we uitgegaan van een plicht tot betaling van kinderalimentatie totdat het kind de achttienjarige leeftijd heeft bereikt. In een aantal dossiers is de geboortedatum van de kinderen niet opgenomen. Bij een gebrek aan externe data, zoals die van het CBS, is er een gemiddelde duur geschat met behulp van de drie dossiers waarin de geboortedatum van de kinderen wel was opgenomen. De gemiddelde duur in maanden blijkt uit tabel 5.6.

Partneralimentatie

De plicht tot het betalen van partneralimentatie is te onderscheiden in twee situaties. Ten eerste is er de situatie waarin het gestrande huwelijk korter was dan 5 jaar en het huwelijk kinderloos. Ten tweede is er de situatie waarin het huwelijk langer was dan 5 jaar en/of er kinderen uit het huwelijk waren geboren. In het eerste geval is de plicht tot partneralimentatie 5 jaar. In het tweede geval is er sprake van een 12 jaar durende partneralimentatieplicht. Voor de berekening van het gemoeide financiële belang is het van belang dat we de gemiddelde duur van gestrande huwelijken kennen. Volgens het CBS was deze duur in 2013 14,4 jaar.¹⁴ Deze duur is als uitgangspunt genomen bij het berekenen van het financieel belang indien de duur van het huwelijk niet blijkt uit het dossier.

Civiel handel

Faillissementen en schuldsaneringen

In zaken die betrekking hebben op faillissementen en schuldsaneringen is besloten de totale ingediende vorderingen te definiëren als het financieel belang. Gezien de aard van faillissementszaken en schuldsaneringszaken en de (meestal) hoge bedragen die met de faillissementszaken zijn gemoeid, is besloten om deze apart te behandelen. Het gaat daarbij om zowel verzoeken als beëindiging van faillissementen en schuldsaneringen. De

¹⁴ <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37425ned&D1=3-9&D2=0,10,20,30,40,50,58-l&HD=120104-1512&HDR=G1&STB=T>.

verzoeken en beëindigingen hebben een afzonderlijk dossiernummer, en het meenemen van beide soorten zaken zou leiden tot dubbeltelling in de berekening van het financieel belang. Om deze reden is in overleg met de begeleidingscommissie besloten alleen de verzoeken tot faillissement en schuldsanering mee te nemen in de uiteindelijke schatting. In bijlage 8 worden overigens ook nog de berekeningen voor de beëindigingen gepresenteerd.

Kanton handel

Beheer

Gezien de aard van beheerzaken zoals mentorschap, bewind en ondercuratelestellingen, die significant verschilt van de andere zaken, is besloten om de beheerszaken apart op te nemen. Ter bepaling van een financieel belang is het totale beheerde vermogen in kaart gebracht.

Bijlage 2

Zaakscategorieën in het onderzoek

In deze bijlage presenteren we de zaakscategorieën die zijn meegenomen in deze studie, via de analyse van de administratieve gegevens of via het dossieronderzoek. We geven per rechtsgebied de zaakscategorieën weer op het niveau van de meetelementen.

Tabel 5.7 Zaakscategorieën kanton handel

Code	Omschrijving
1685	dading of royement na tussenvonnis
1686	eindvonnis
2603	intrekking na mediation
3003	royement na pleidooi zonder tussenvonnis
1690	dading of royement na tussenvonnis zonder enq/desc/pl geld. belang ≤ 5000
1692	eindvonnis zonder enq/desc/plei, geld. belang ≤ 5000
1698	royement na pleidooi zonder tussenvonnis, geld. belang ≤ 5000
1689	dading of royement na tussenvonnis met enq/desc/pl, geld. belang ≤ 5000
1691	eindvonnis met enq/desc/plei, geld. belang ≤ 5000
3008	eindvonnis met enq/desc/plei, geld. belang > 5000
3009	dading of royement na tussenvonnis met enq/desc/pl, geld. belang > 5000
1725	eindvonnis bij verstek, geld. belang ≤ 5000
3010	eindvonnis bij verstek, geld. belang > 5000
2606	eindbeschikking geregelde arbeidszaak ex art.7:685bw
1743	overige eindbeschikking handelsrekest
1843	intrekking na zitting/tussenbeschikking
2606	eindbeschikking geregelde arbeidszaak ex art.7:685bw
2607	eindbeschikking niet-geregelde arbeidszaak ex art.7:685bw
1715	eindbeschikking mbt appartementsrecht
1718	eindbeschikking mbt huurprijzenwet woonruimte
1840	eindbeschikking mbt overige huurzaak
2036	intrekking na tussenbeschikking/zitting
1711	met betrekking tot bewind meerderjarigen
1846	met betrekking tot erfrecht
1699	met betrekking tot beheer
1700	met betrekking tot bewind meerderjarigen
1701	met betrekking tot overige familiezaak
1702	met betrekking tot regeling voogdij
1705	beslissing op eerste beschrijving goederen
1706	goedkeuring boedelscheiding
1707	goedkeuring periodieke en eindafrekening
1708	overige beslissing m.b.t. beheer familiezaak
1709	verlening machtiging
1847	beslissing inzake beheer erfrecht
1848	overige afdoening verzoekschrift erfrecht
1727	in arbeidszaak
1728	in niet-arbeidszaak geld.bel. ≤ 5000 euro
1739	royement na behand.ter zitting in arbeidszk
1740	royement na behand.ter zitt.in niet-arbeidszk geld.bel. ≤ 5000 euro
3015	in niet-arbeidszaak geld.bel. > 5000 euro
3016	royement na behand.ter zitt.in niet-arbeidszk geld.bel. > 5000 euro
1726	bij verstek geld.bel. ≤ 5000 euro
3018	bij verstek geld.bel. > 5000 euro

Tabel 5.8 Zaakscategorieën civiel handel

Code	Omschrijving
1570	royement na pleidooi zonder tussenvonnissen
1572	royement na tussenvonnissen zonder enq/desc/plei
1589	ek-vonnissen 1e aanleg zonder enq/desc/plei
1592	mk-vonnissen 1e aanleg zonder en/des/plei
2559	uitspraak op nevenverzoek verdeling gemeenschap
1571	royement na tussenvonnissen met enq/desc/plei
1588	ek-vonnissen in 1e aanleg zaak met enq/desc/plei
1591	mk-vonnissen in 1e aanleg zaak met enq/desc/plei
2561	uitspraak verdeling gemeenschap met enq./descente
1615	in eerste aanleg
1977	doorhaling na tussenvonnissen bij verstek
1868	insolventierekest/vordering
1869	intrekking handelsrekest na tussenbeschikking/zitting
2562	intrekking insolventierekest tijdens/na zitting
1871	faillissement op eigen aangifte
1872	faillissement niet op eigen aangifte
1873	surseance van betaling
1874	schuldsanering natuurlijk persoon
1631	contradictoir eindvonnissen
1635	royement na contradictoire behandeling (dadingen)
2764	uitspraak voorlopige voorziening ihkv schuldsanering
1632	eindvonnissen bij verstek

Tabel 5.9 Zaakscategorieën familie

Code	Omschrijving
1577	na tussenbeslissing/zitting in zaak met verdeling gemeenschap
1578	na tussenbeslissing/zitting in zaak zonder verdeling gemeenschap
1605	contradictoir in zaak met verdeling gemeenschap
1606	contradictoir in zaak zonder verdeling gemeenschap
1607	zonder verweer in zaak met verdeling gemeenschap
1608	zonder verweer in zaak zonder verdeling gemeenschap
1596	inzake levensonderhoud – contradictoir
1597	inzake levensonderhoud – zonder verweer
1600	inzake verhaal bijstand – contradictoir
1601	inzake verhaal bijstand – zonder verweer

Tabel 5.10 Zaakscategorieën bestuur

Code Omschrijving	Code Omschrijving
1520	intrekking vv ter of na zitting
1532	uitspraak voorlopige voorziening
1533	uitspraak voorlopige voorz. zonder zitting
1894	uitspraak hoofdzaak ism voorl. voorz. SV EK
1895	uitspraak na versnelde behandeling SV EK
1896	uitspraak na gewone behandeling SV EK
1897	intrekking bodemzaak (bz) ter of na zitting SV EK
1898	beslissing op verzet SV EK
1899	uitspraak buiten zitting SV EK
1900	uitspraak hoofdzaak ism voorl. voorz. AW EK
1901	uitspraak na versnelde behandeling AW EK
1902	uitspraak na gewone behandeling AW EK
1903	uitspraak buiten zitting AW EK
1904	intrekking bodemzaak (bz) ter of na zitting AW EK
1905	beslissing op verzet AW EK
1906	uitspraak hoofdzaak. ism voorl. voorz. Abw EK
1907	uitspraak na versnelde behandeling Abw EK
1908	uitspraak na gewone behandeling Abw EK
1909	uitspraak buiten zitting Abw EK
1910	intrekking bodemzaak (bz) ter of na zitting Abw EK
1911	beslissing op verzet Abw EK
1912	uitspraak hoofdzaak ism voorl. voorz. AROB EK
1913	uitspraak na versnelde behandeling AROB EK
1914	uitspraak na gewone behandeling AROB EK
1915	uitspraak buiten zitting AROB EK
1916	intrekking bz ter of na zitting AROB EK
1917	beslissing op verzet AROB EK
1918	uitspraak na versnelde behandeling MK
1919	uitspraak na gewone behandeling MK
1920	uitspraak buiten zitting MK
1921	intrekking bodemzaak (bz) ter of na zitting MK
1922	beslissing op verzet MK

Tabel 5.11 Zaakscategorieën belasting

Code	Omschrijving
2248	uitspraak belastingzaak mk
2249	intrekking beroep ter of na zitting mk
2261	uitspraak belastingzaak ek
2262	uitspraak beroep buiten zitting
2263	uitspraak verzet inhoudende einduitspraak
2264	intrekking beroep ter of na zitting bodemzaak
2266	uitspraak voorlopige voorziening
2267	uitspraak voorl.voorz. zonder zitting
2268	intrekking vovo ter of na zitting
2270	uitspraak vereenvoudigde bodemzaak

Bijlage 3

Validatie

In het kader van de validatie is hier de selectie van zaken opgenomen waarbij het geldelijke belang dat in de administratie is opgenomen afwijkt van het geldelijke belang dat de onderzoekers uit de dossiers tijdens het dossieronderzoek hebben gehaald. Per zaak is gekeken of achterhaald kon worden waar dit verschil vandaan komt. Eerst volgt het overzicht waarbij het verschil meer dan 5% bedraagt.

Geldelijk belang uit de administratie (in euro)	Geldelijk belang uit de dossiers door onderzoekers (In euro)	Verschil (in euro)	(Mogelijke) oorzaak van het verschil
42.296,77	39.360,52	2.936,25	Geldelijk belang uit de administratie is het totaal aan facturen dat door eiser aan verweerder is toegezonden (als bijlage van een email). Geldelijk belang uit dossieronderzoek is bedrag dat eiser eist van verweerder (excl vermeerdering met wettelijke rente vanaf factuurdata en kosten).
15.679,05	14.775,05	904	Dossier is vrijwel leeg op vonnis na (waarschijnlijk doordat zaak een nieuw nummer heeft gehad). Enige informatie in vonnis is het bedrag van € 14.775,05 vermeerderd met de wettelijke rente over het bedrag van € 14.058,19 met ingang van 1-11-2009 tot de dag van volledige betaling. De vordering staat niet in het vonnis, maar toegekend door de rechter zijn buitengerechtelijke kosten ad € 904. In geldelijk belang uit administratie is dit opgeteld bij het bedrag in vonnis.
3.692,69	5.000	-1.307,31	Verweerder met eiser ovk gesloten. Op grond van de ovk moet verweerder maandelijks voorschot betalen. De ovk'en zijn per 14-10-2011 beëindigd. Eiser eist dat verweerder de betalingsachterstand, buitengerechtelijke incassokosten en wettelijke rente (totaal € 5.000) betaalt. Na conclusie van repliek is deze eis veranderd (maar in dagvaarding was totaalbedrag al € 5.000). Achterstand bedraagt nu € 2.355,04. Rest is buitengerechtelijke kosten en rente. Te vermeerderen met de wettelijke rente over € 2.355,04 vanaf 12 mei 2012 tot aan de dag der algehele voldoening. Geen verklaring voor geldelijk belang uit administratie.
32.536,06	28.041,06	4.495	Eiseres heeft zakelijke geldlening ad € 25.000 met gedaagden. Geldlening wordt gesloten met een van gedaagden en andere gedaagde staat hiervoor zakelijk borg. Eiseres en gedaagde delen opbrengst van de kansspelautomaten 50/50 en die van de behendigheidsautomaten 60% voor eiseres en 40% voor gedaagde. De geldlening ovk houdt in dat eiseres € 25.000 heeft geleend aan gedaagde voor een periode van 5 jaar en 3 maanden met aflossingsverplichting van 60 maandelijks termijnen van € 420, 8% rente per jaar. Borgtocht ovk dat andere gedaagde aansprakelijk is voor de nakoming van de verplichtingen uit hoofde van voornoemde exploitatie en geldlenings ovk. Gedaagden zijn tekortgeschoten in de nakoming van de verplichtingen. Tot en met november 2013 zijn slechts 9 van de 14 maandtermijnen van de geldlening voldaan en daarna geen betalingen meer gedaan. Uit exploitatie ovk voortvloeiende facturen zijn door gedaagde nog niet geheel voldaan. Openstaande facturen bedragen € 3495,00. Restant lening € 21.220,00, rente 8% tot en met 10-09-2013 ad € 2.326,06, factuur exploitatie automaten € 3.495,00, incassokosten € 1.000,00. Totaal € 28.041,06. Geen verklaring voor geldelijk belang uit administratie.

Geldelijk belang uit de administratie (in euro)	Geldelijk belang uit de dossiers door onderzoekers (In euro)	Verschil (in euro)	(Mogelijke) oorzaak van het verschil
8.447,20	8.962,27	- 515,07	In deze procedure vordert eiseres betaling van de openstaande facturen. Schoonmaakkosten ad € 7.717,2 incl. btw. Buitengerechtelijke kosten (1) primair van € 1.245,07 (2) subsidiair € 730 en meer subsidiair een in goede justitie vast te stellen bedrag. Geen verklaring voor geldelijk belang uit administratie.
47.794,2	34.118	13.676,20	Eiser vordert nakoming van ovk met eiser, inhoudende betaling van de niet betaalde termijnen van in totaal € 19.597,73 (incl. btw), vermeerderd met de wettelijke handelsrente vanaf 24-09-2013 (project 1) en betaling van € 14.520 (incl. btw), vermeerderd met wettelijke handelsrente vanaf 11-11-2013 (project 2). Dus totaalvordering van € 34.117,73. Geen verklaring voor geldelijk belang uit administratie.
1.072,20	818,34	253,86	Geldelijk belang uit dossieronderzoek is de huurschuld van € 711,71 vermeerderd met de buitengerechtelijke kosten van € 106,63. Verweerders menen al € 203 te hebben betaald. Mogelijk is dit bedrag in de administratie hierbij opgeteld (818,34 + 203 = 1.021,34). Dan is er nog een verschil van 50,86; dit kan mogelijk de wettelijke rente zijn (maar uit dossier is niet duidelijk tot wanneer dat berekend moet worden, aangezien rente 'tot betaling' moet worden berekend).
6.349,54	16.542,00	10.192,46	Bv vordert ontbinding van huurovereenkomst, ontruiming van woonruimte en veroordeling van burger tot betaling van € 8.217 (te vermeerderen met rente en kosten). Daarop komt nog bedrag van € 758,11 aan huurachterstand en € 612,89 aan buitengerechtelijke incassokosten die zij hebben gemaakt. Geen verklaring voor geldelijk belang uit administratie.
6.250,22	7.879,44	- 1.629,22	Geldelijk belang uit dossieronderzoek: huurschuld van € 6.097,64. Hiernaast nog een bedrag van € 1.781,80 verschuldigd ter zake van buitengerechtelijke incassokosten inclusief btw, rente en proceskosten. Geen verklaring voor geldelijk belang uit administratie.
34.690,63	31.054,43	3.636,20	Geldelijk belang uit dossieronderzoek is 42.780 USD. Dit met wisselkoers van 31-12-2013 wordt € 3.1054,43. Verklaring voor verschil kan verschil in gebruikte wisselkoers zijn.
127.472,24	63.736,12	63.736,12	Geldelijk belang uit de administratie is de primaire vordering opgeteld met de subsidiaire vordering. Geldelijk belang uit dossieronderzoek is alleen de primaire vordering.
113.445,05	338.303,83	224.858,78	In de administratie is de tweede eis opgenomen (€ 113.445,05), in dossieronderzoek is geldelijk belang conform (oorspronkelijke) eerste eis opgenomen van € 338.303,83.

In de volgende tabel zijn vervolgens de zaken met een verschil van maximaal 5% opgenomen.

Geldelijk belang uit de administratie (in euro)	Geldelijk belang uit de dossiers door onderzoekers (In euro)	Vershil (in euro)	(Mogelijke) oorzaak van het verschil
120.718,19	117.876,19	2.842,00	Geldelijk belang uit dossier komt op € 117.876,19 (excl vermeerdering met wettelijke rente vanaf 1 maart 2012 en buitengerechterlijke kosten). Wettelijke rente en buitengerechterlijke kosten kunnen mogelijk het verschil verklaren.
25.000,00	25.968,00	- 968	In de administratie zijn de buitengerechterlijke incassokosten van € 968 niet meegenomen (€25.968,00 – € 968 = € 25.000).
153.716,65	154.367,96	- 651,31	In de administratie zijn de beslagkosten van € 651,31 niet meegenomen (€ 154.367,96 – € 651,31 = € 153.716,65).
36.500,00	37.255,71	- 755,71	In de administratie zijn de beslagkosten van € 755,71 niet meegenomen (€ 37.255,71 – € 755,71 = € 36.500).
141.437,00	138.384,64	3.052,36	In de administratie zijn de beslagkosten van € 472,64 niet meegenomen, maar de kosten van juridische bijstand wel (€ 3.525) (€ 138.384,64 – € 472,64 + € 3.525= € 141.437)

Bijlage 4 Financieel belang naar locaties (dossiers)

In deze tabel zijn gegevens over het financieel belang van het dossieronderzoek uitgesplitst naar rechtsgebied en locatie opgenomen.

Rechtsgebied	Behandellocatie	Gemiddelde	Mediaan	Aantal
Belasting	Amsterdam	35.671	244	9
	Arnhem	17.721	21.637	9
	Breda	342.769	7.000	9
	Den Haag	6.749	3.690	8
	Haarlem	42.556	12.117	8
	Rotterdam	13.565	313	16
	Totaal	70.795	3.570	59
Bestuur	Amsterdam	11.651	2.216	7
	Arnhem	11.070	4.184	10
	Breda	11.153	7.600	5
	Den Haag	7.383	2.751	9
	Haarlem	17.148	5.189	6
	Rotterdam	45.944	16.000	11
	Totaal	19.224	4.550	48

Rechtsgebied	Behandellocatie	Gemiddelde	Mediaan	Aantal
Bewind (verzoeken)	Amsterdam	1.418	1.423	4
	Arnhem	1.242	1.369	5
	Breda	78.475	16.000	5
	Den Haag	172.062	251.943	3
	Haarlem	39.886	8.236	4
	Rotterdam	2.387	2.000	3
	Totaal	45.298	2.052	24
Bewind (periodieke goedkeuringen en eindafrekeningen)	Amsterdam	8.641	2.499	9
	Arnhem	154.059	52.428	4
	Breda	106.693	106.693	2
	Den Haag	7.723	7.723	2
	Haarlem	52.713	13.377	9
	Rotterdam	32.435	18.014	5
	Totaal	50.304	10.409	31
Faillissementen (verzoeken)	Amsterdam	3.453.867	419.636	6
	Arnhem	645.877	645.877	2
	Breda	225.987	201.231	4
	Den Haag	350.258	302.992	12
	Haarlem	123.934	133.195	6
	Rotterdam	116.982	87.397	6
	Totaal	793.542	211.030	36
Faillissementen (beëindigingen)	Amsterdam	206.816	108.276	5
	Arnhem	2.866.244	487.806	16
	Breda	289.772	134.301	10
	Den Haag	157.589	157.589	2
	Haarlem	1.397.886	168.127	8
	Rotterdam	281.834	127.168	10
	Totaal	1.257.026	247.368	51
Familie	Arnhem	89.694	89.694	2
	Breda	28.016	28.418	3
	Haarlem	224.400	224.400	1
	Rotterdam	37.726	41.200	3
	Totaal	66.779	41.200	9
Civiel handel	Amsterdam	13.833	13.833	2
	Breda	332.500	332.500	1
	Den Haag	252.094	252.094	1
	Haarlem	5.251	5.251	1
	Rotterdam	63.736	63.736	1
	Totaal	113.541	38.816	6
Kanton handel	Amsterdam	245.814	30.765	10
	Arnhem	37.315	21.448	16
	Breda	38.359	29.498	11
	Den Haag	78.811	27.859	14
	Haarlem	22.893	15.920	15
	Rotterdam	39.810	30.052	15
	Totaal	68.162	24644	81
Schuldsaneringen (verzoeken)	Amsterdam	43.350	20.732	4
	Arnhem	140.816	140.816	1
	Breda	51.942	15.526	6
	Den Haag	36.176	16.241	3
	Haarlem	79.826	47.057	6
	Rotterdam	159.595	135.364	3
	Totaal	7.3571	42.402	23

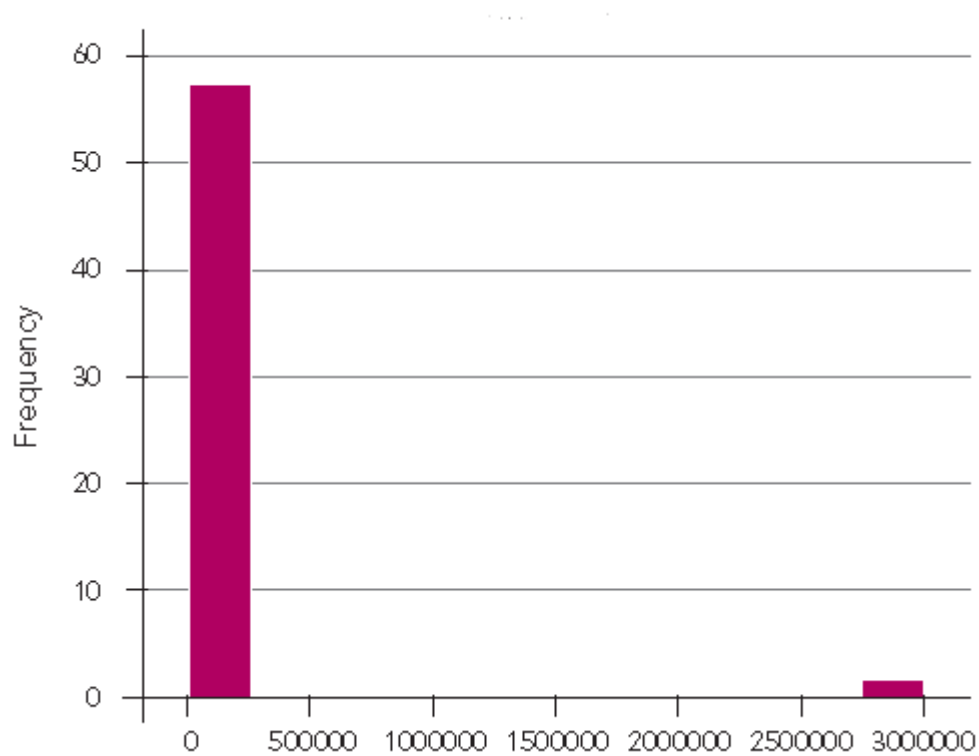

Rechtsgebied	Behandellocatie	Gemiddelde	Mediaan	Aantal
Schuldsaneringen (beëindigingen)	Amsterdam	147.554	56.365	5
	Arnhem	114.596	43.250	6
	Breda	49.576	26.640	4
	Den Haag	22.998	22.998	2
	Haarlem	170.465	111.843	4
	Rotterdam	27.285	28.587	4
	Totaal	98.426	32.994	25

Bijlage 5 Verdelingen financieel belang (dossiers)

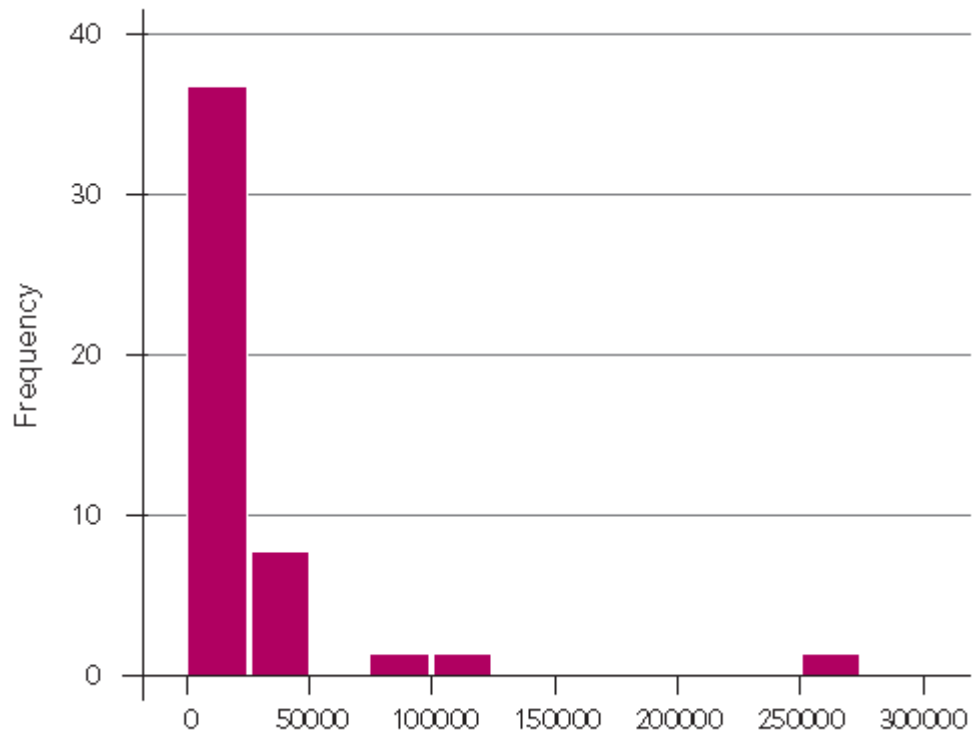
In de volgende grafieken geven we per rechtsgebied de verdeling weer van het financiële belang zoals dat uit de dossiers is afgeleid.

Rechtsgebied: Belasting
Financieel belang (eenmalig)

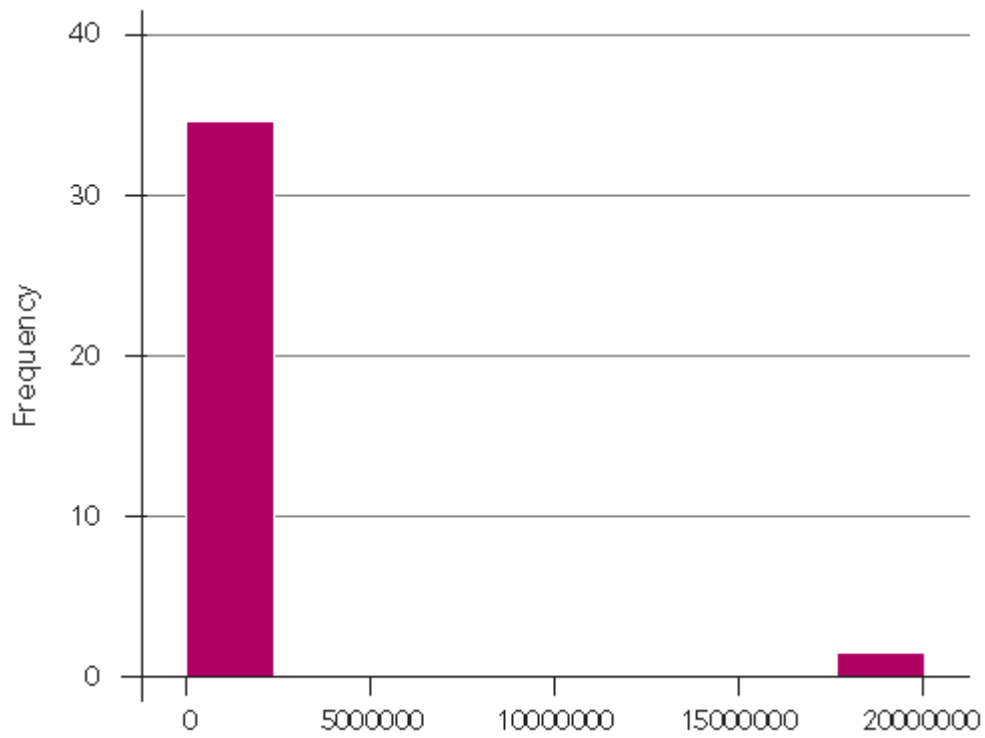
Mean = 70795,23
Std. Dev. = 386836,688
N = 59

Rechtsgebied: Bestuur
Financieel belang (eenmalig)

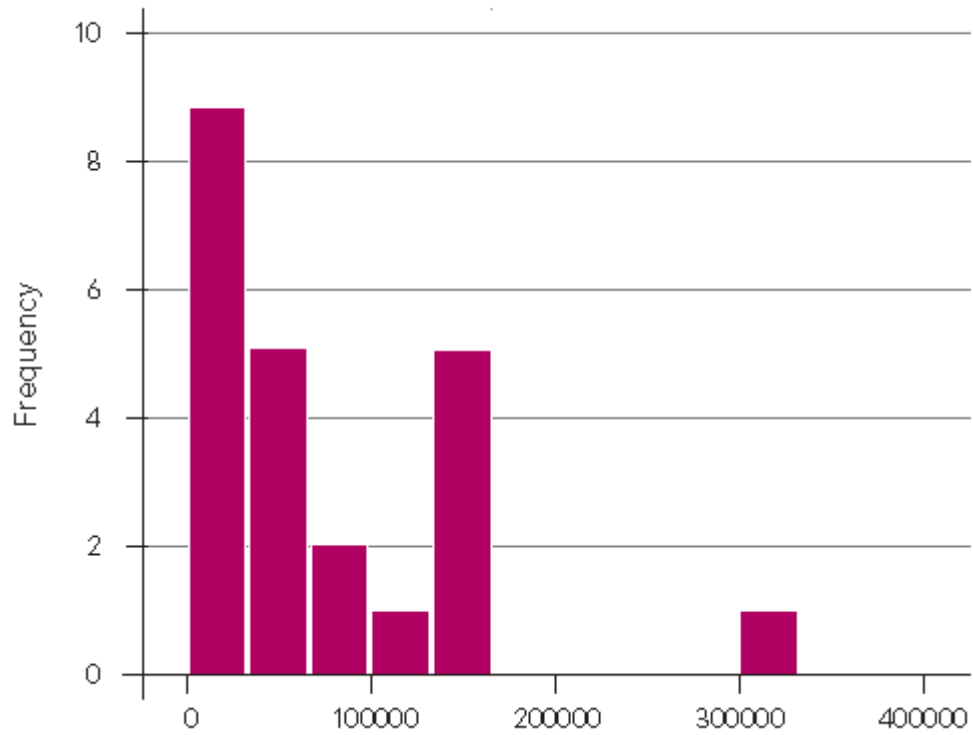
Mean = 19223,65
Std. Dev. = 41792,318
N = 48

Rechtsgebied2: FaillissA
Financieel belang (eenmalig)

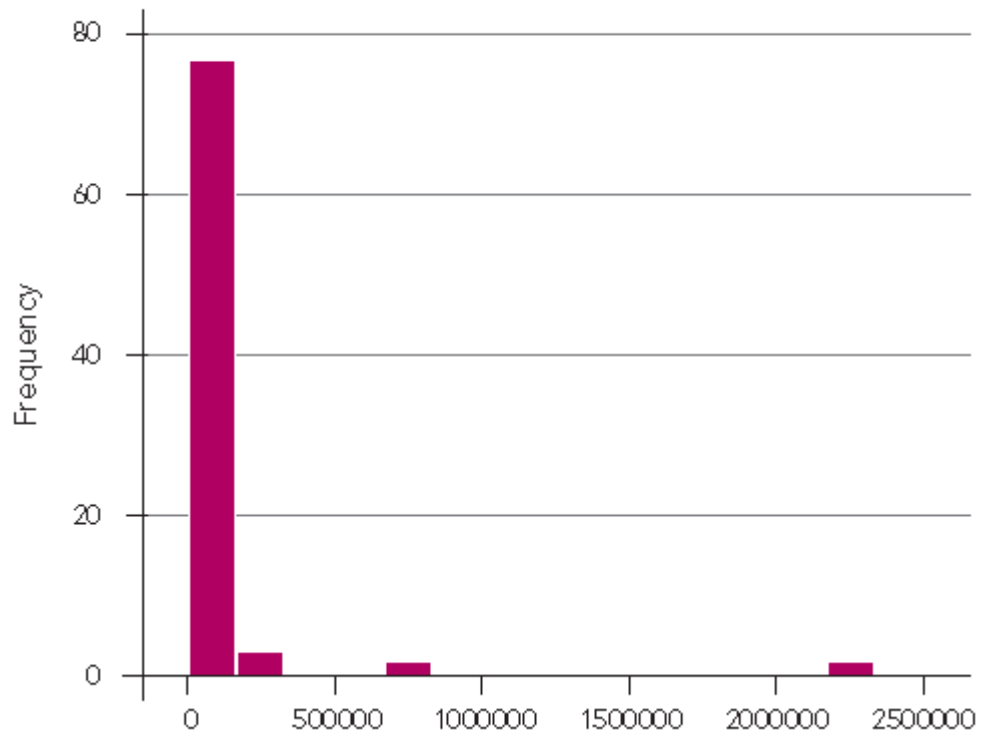
Mean = 793541,6
Std. Dev. = 3078839,83
N = 36

Rechtsgebied2: SchuldA
Financieel belang (eenmalig)

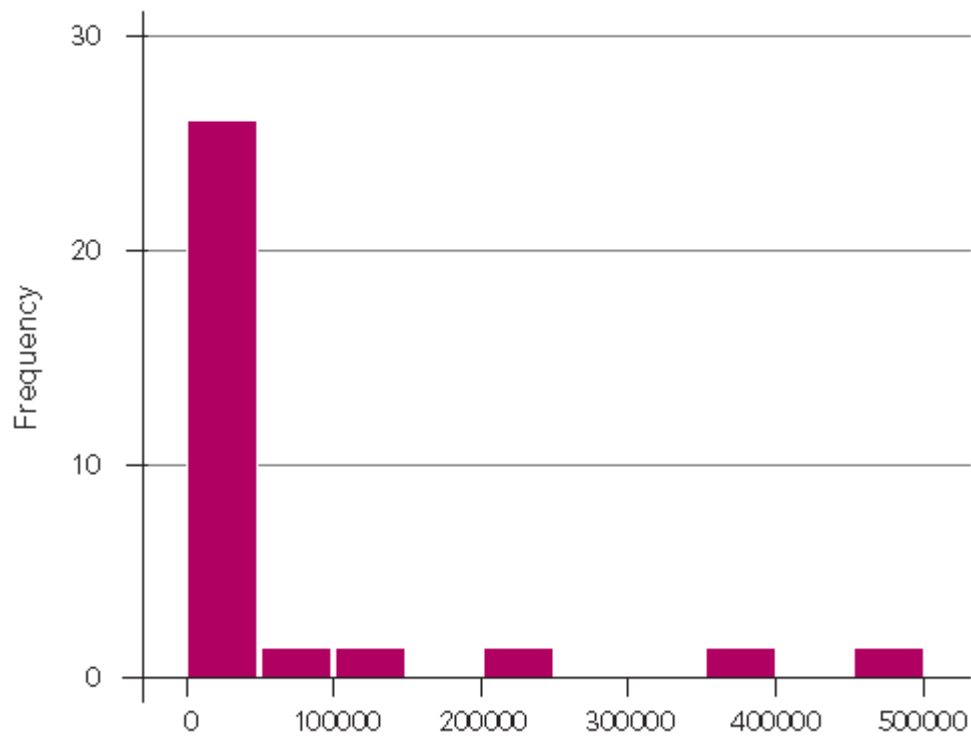
Mean = 73571,15
Std. Dev. = 74019,172
N = 23

Rechtsgebied: Kanton
Financieel belang (eenmalig)

Mean = 68160,92
Std. Dev. = 253299,096
N = 81

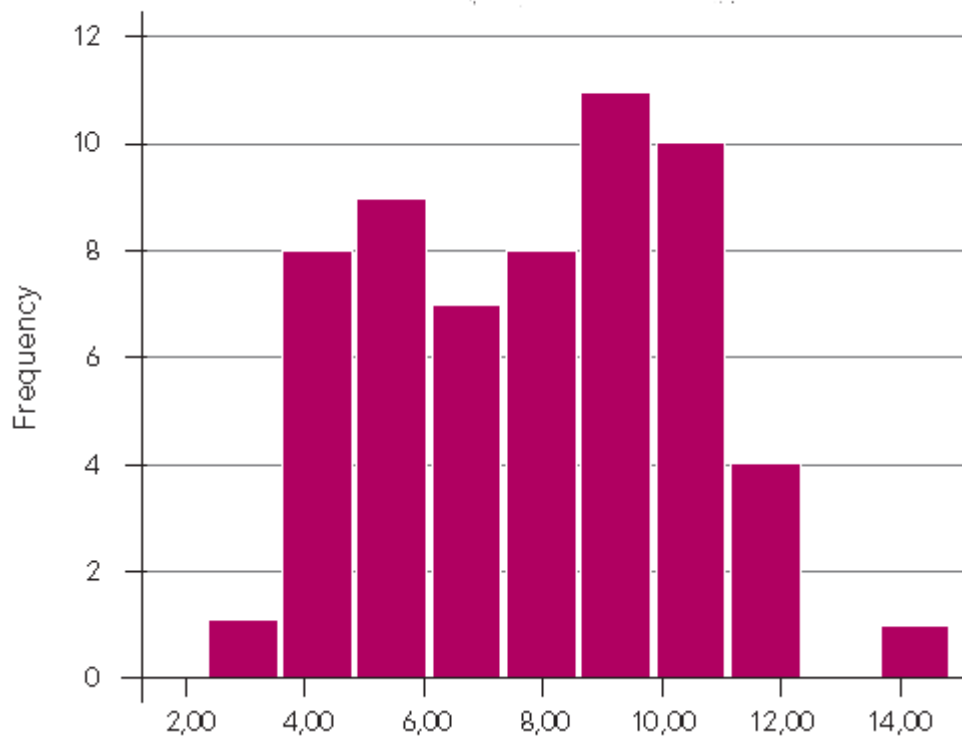
Rechtsgebied2: BewindPGEA
Financieel belang (eenmalig)

Mean = 50304,14
Std. Dev. = 110293,702
N = 31

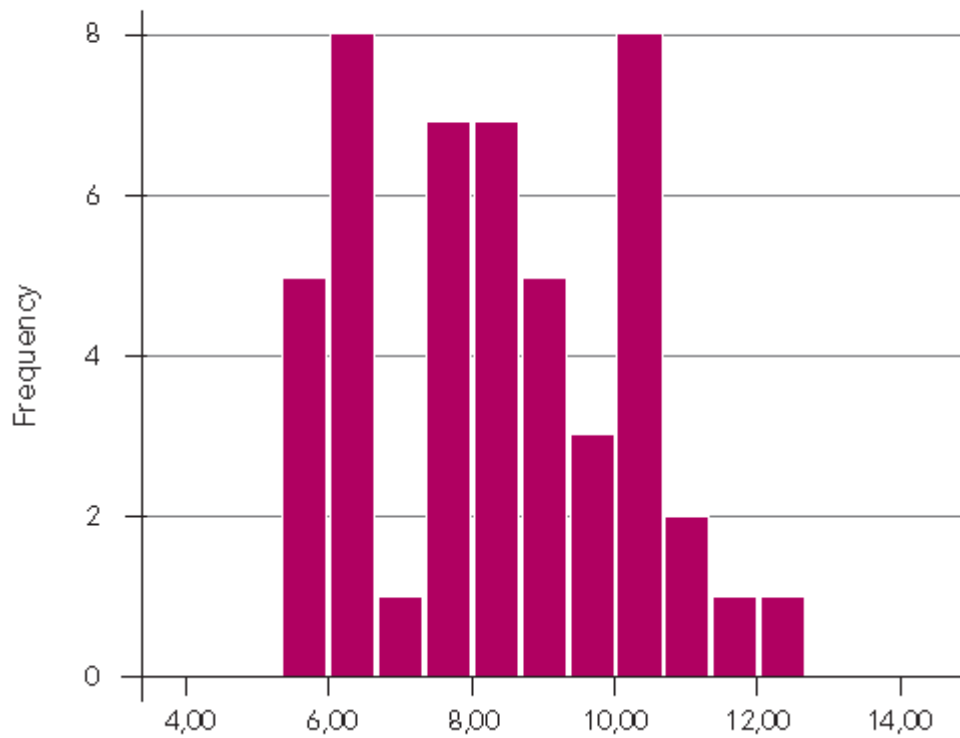
Vervolgens is nagegaan in hoeverre een natuurlijk logaritme van het financieel belang een min of meer normale verdeling oplevert. De corresponderende histogrammen zijn hierna opgenomen.

Rechtsgebied2: Belasting
LNFBE

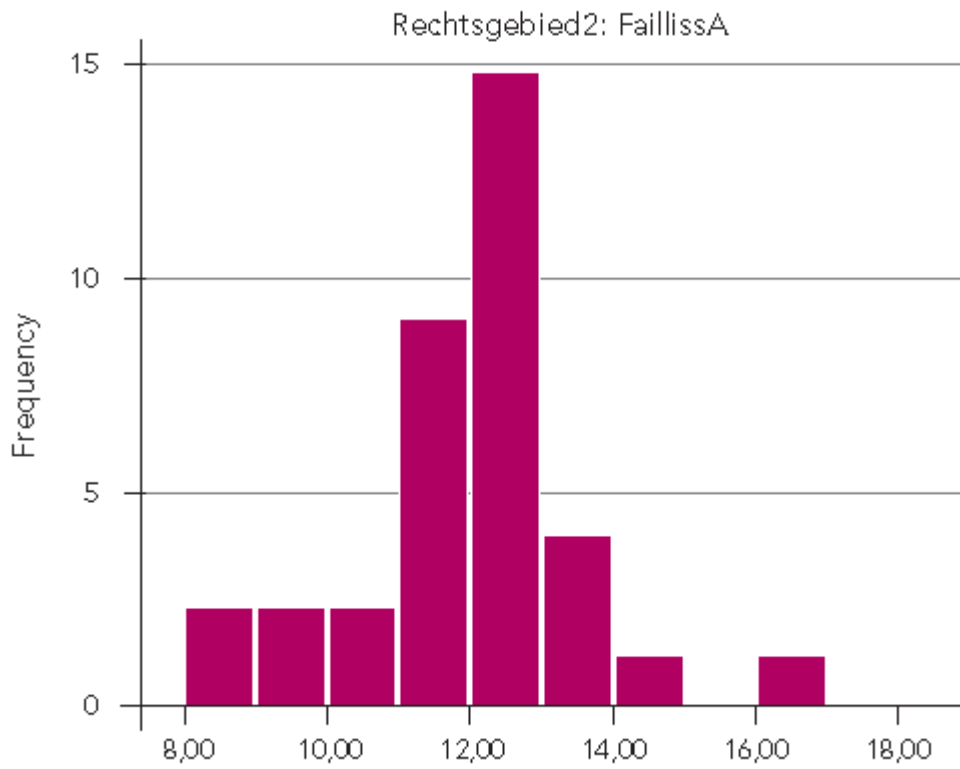
Mean = 7,98
Std. Dev. = 2,643
N = 59

Rechtsgebied2: Bestuur
LNFBE

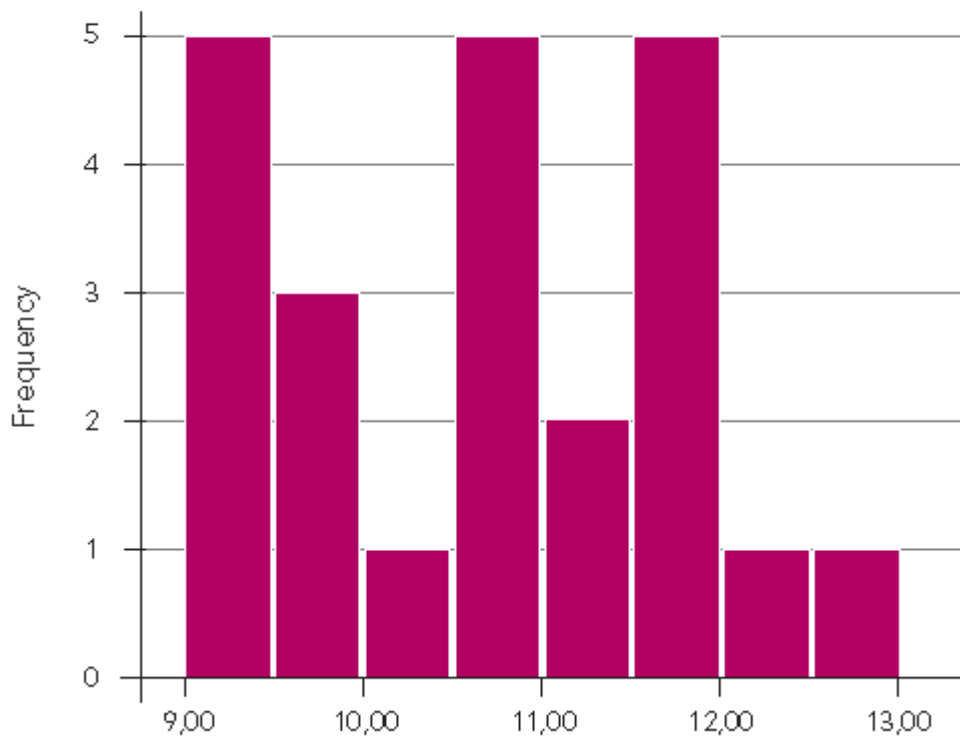
Mean = 8,40
Std. Dev. = 1,823
N = 48

Rechtsgebied2: FaillissA
LNFBE

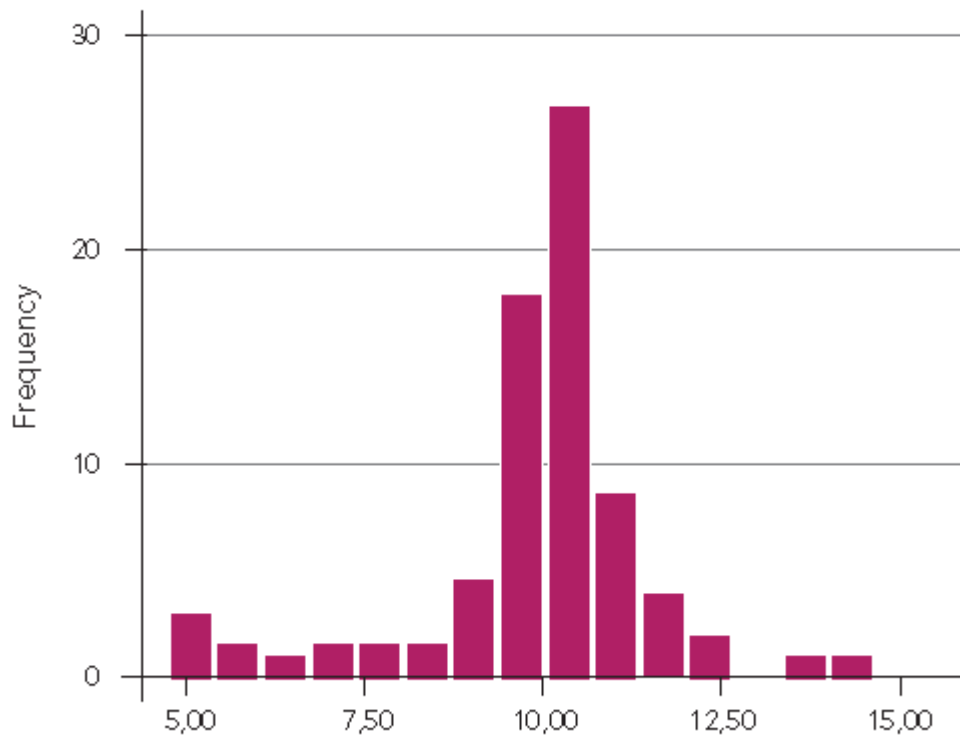
Mean = 12,05
Std. Dev. = 1,594
N = 36

Rechtsgebied2: SchuldA
LNFBE

Mean = 10,67
Std. Dev. = 1,112
N = 23

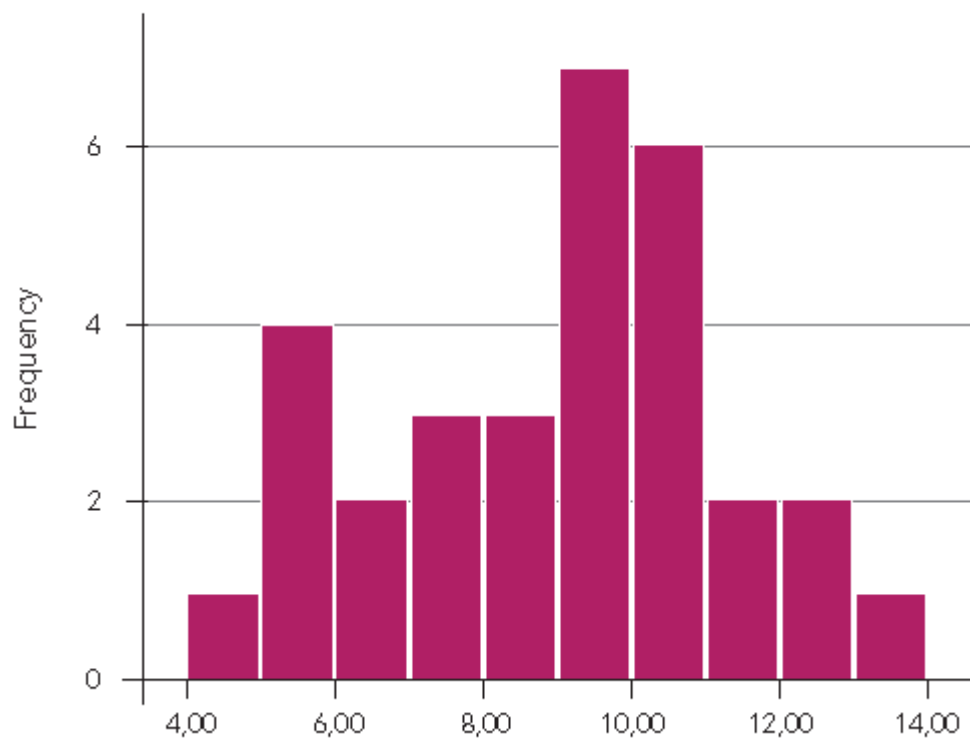
Rechtsgebied: Kanton
LNFBE

Mean = 9,81
Std. Dev. = 1,687
N = 81

We hebben in de volgende tabellen de verdeling van het financiële belang apart voor 2013 en 2014 opgenomen.

Rechtsgebied2: BewindPGEA
LNFBE

Mean = 8,95
Std. Dev. = 2,283
N = 31

We hebben in de volgende tabellen de verdeling van het financiële belang apart voor 2013 en 2014 opgenomen.

Totaal financiële belang 2013 uit dossiers (steekproefgegevens)

Rechtsgebied	Gemiddeld belang	Mediaan	N	Minimum	Maximum	Som	Standaarddeviatie
Belasting	19.784	2.716	25	60	230.000	494.612	46.604
Bestuur	28.447	7.600	23	211	261.650	654.274	56.606
Bewind	46.767	19.255	12	274	372.578	561.204	103.307
Faillissementen	1.129.747	163.087	21	3.384	18.670.529	23.724.680	4.028.508
Familie*	107.548	100.088	4	5.615	224.400	430.191	101.803
Handel (m.u.v. faillissementen)	103.814	38.753	4	5.251	332.500	415.257	154.624
Kanton (m.u.v. bewind)	80.765	24.383	40	339	2.178.898	3.230.607	340.985
Schuld	97.112	88.142	12	9.907	301.018	1.165.343	83.234

*Gebaseerd op beperkt aantal dossiers; uitkomsten indicatief

Totaal financiële belang 2014 uit dossiers (steekproefgegevens)

Rechtsgebied	Gemiddeld belang	Mediaan	N	Minimum	Maximum	Som	Standaarddeviatie
Belasting	108.303	3.948	34	15	2.974.379	3.682.307	507.945
Bestuur	10.738	3.600	25	376	80.000	268.461	18.074
Bewind	52.538	6.708	19	143	489.406	998.224	117.213
Faillissementen	322.854	284.586	15	3.549	1.262.018	4.842.817	327.273
Familie*	34.164	28.418	5	14.777	57.200	170.821	18.573
Handel (m.u.v. faillissementen)	132995	132995	2	13895	252094	265989	168432
Kanton (m.u.v. bewind)	55864	28974	41	129	750000	2290428	121009
Schuld	47890	30308	11	8837	164360	526794	55157

* Gebaseerd op beperkt aantal dossiers; uitkomsten indicatief.

Bijlage 6

Betrouwbaarheidsintervallen

In de volgende tabel gebruiken we de verdeling van de natuurlijke logaritme van het financieel belang om daarmee 95%-betrouwbaarheidsintervallen te construeren. Daarbij bepalen we op basis van het gemiddelde en de standaarddeviatie van de natuurlijke logaritme de verwachte waarde $E(X)$ voor het oorspronkelijke belang en ook bepalen we daarvan de standaarddeviatie $SD(X)$, en de boven- en ondergrens. De betrouwbaarheidsintervallen van het gemiddelde financiële belang blijken op basis hiervan zeer groot.

Rechtsgebied	Gemiddelde LN van financieel belang	$E[X]$	$SD[X]$	ondergrens	bovengrens
Belasting	7,9771	3.636.077.403.105	1.906.850	485	18.895.449
Bestuur	8,4001	5.606.260.088	74.875	611	897.993
Bewind	8,9462	729.395.677.208	854.047	1.082	9.996.350
Faillissementen	12,0463	1.726.211.558.791	1.313.854	25.048	14.742.242
Familie	10,5679	7.606.124.582	87.213	7.589	736.412
Handel	10,6417	209.080.313.204	457.253	5.923	5.325.974
Kanton	9,8076	35.918.078.469	189.521	2.583	2.198.194
Schuldsaneringen	10,6746	8.144.413.335	90.246	8.684	740.951

Bijlage 7

Zaken met en zonder geldelijk belang

Hieronder is te vinden hoe de verdeling van zaken met en zonder (geen of niet genoteerd) belang uit de administratie eruitziet voor jaar 2013 en 2014.

Wat te concluderen valt uit de volgende tabellen is dat de verdelingen in beide jaren overeenkomen. Ook springt er geen rechtbank uit als het gaat om zaken zonder belang. De percentages zaken zonder belang liggen per rechtbank in beide jaren tussen de 2,4% en 6,1%

2013

Rechtbank	Zaken met belang in aantallen	Zaken zonder belang in aantallen	Zaken met belang in percentages	Zaken zonderbelang in percentages
Rechtbank Amsterdam	41.752	2.699	93,9%	6,1%
Rechtbank Den Haag	51.182	1.653	96,9%	3,1%
Rechtbank Gelderland	42.375	1.398	96,8%	3,2%
Rechtbank Limburg	29.471	1.244	95,9%	4,1%
Rechtbank Midden-Nederland	42.665	1.888	95,8%	4,2%
Rechtbank Noord-Holland	32.787	1.317	96,1%	3,9%
Rechtbank Noord-Nederland	37.801	1.381	96,5%	3,5%
Rechtbank Oost-Brabant	25.187	1.319	95,0%	5,0%
Rechtbank Overijssel	27.085	767	97,2%	2,8%
Rechtbank Rotterdam	71.451	2.228	97,0%	3,0%
Rechtbank Zeeland-West-Brabant	31.488	1.396	95,8%	4,2%

2014

Rechtbank	Zaken met belang in aantallen	Zaken zonder belang in aantallen	Zaken met belang in percentages	Zaken zonderbelang in percentages
Rechtbank Amsterdam	40.480	1.900	95,5%	4,5%
Rechtbank Den Haag	46.542	1.627	96,6%	3,4%
Rechtbank Gelderland	43.214	1.347	97,0%	3,0%
Rechtbank Limburg	24.166	1.182	95,3%	4,7%
Rechtbank Midden-Nederland	44.247	1.788	96,1%	3,9%
Rechtbank Noord-Holland	32.133	1.328	96,0%	4,0%
Rechtbank Noord-Nederland	41.619	1.323	96,9%	3,1%
Rechtbank Oost-Brabant	23.094	1.196	95,1%	4,9%
Rechtbank Overijssel	27.250	682	97,6%	2,4%
Rechtbank Rotterdam	64.706	1.942	97,1%	2,9%
Rechtbank Zeeland-West-Brabant	29.364	1.249	95,9%	4,1%

In de tabellen hierna zijn tevens de zaken met en zonder belang uitgesplitst naar typering voor beide jaren.

Een aantal categorieën valt hier op, namelijk waarbij het aantal zaken hoog is (meer dan 2.000 zaken) en waarbij er ook een hoog percentage (boven de 50%) zaken zonder belang zit (van hoog percentage naar laag percentage):

- familierecht;
- procesrecht;
- vermogensrecht.

Dit geldt voor beide jaren.

2013

Typering	Zaken met belang in aantallen	Zaken zonder belang in aantallen	Zaken met belang in percentages	Zaken zonderbelang in percentages
Appartementszaak	1	0	100,0%	0,0%
Bijzondere overeenkomst	178.013	6.688	96,4%	3,6%
Erfrecht	75	114	39,7%	60,3%
Europees recht	7	33	17,5%	82,5%
Faillissementsrecht	195	99	66,3%	33,7%
Familierecht	49	2.605	1,8%	98,2%
Fiscaal recht	1	16	5,9%	94,1%
Goederen meerderjarige	23	3	88,5%	11,5%
Huurzaak	2	1	66,7%	33,3%
Intellectuele eigendom	405	209	66,0%	34,0%
Landinrichtingswet	0	73	0,0%	100,0%
Niet ingedeeld	97.195	1.019	99,0%	1,0%
Onderbewindstelling	6	4	60,0%	40,0%
Ontbinding arbeidsovereenkomst	334	117	74,1%	25,9%
Onteigeningswet	24	48	33,3%	66,7%
Overige dagvaarding	17.468	426	97,6%	2,4%
Overige verzoekschrift	12	0	100,0%	0,0%
Overige zaak ex art. 96 Rv	5	4	55,6%	44,4%
Procesrecht	583	1.629	26,4%	73,6%
Rechtspersonenrecht	148	100	59,7%	40,3%
Scheiding c.a.	2	0	100,0%	0,0%
Sociale zekerheid/fraude	9	1	90,0%	10,0%
Verbintenissenrecht	77.436	1.900	97,6%	2,4%
Verkeersmiddelen en vervoer	1.432	19	98,7%	1,3%
Vermogensrecht	593	1.411	29,6%	70,4%
Verzekeringsrecht	56.349	133	99,8%	0,2%
Verzet dwangbevel	1	55	1,8%	98,2%
Zakelijke rechten	2.719	566	82,8%	17,2%

Typering	Zaken met belang in aantallen	Zaken zonder belang in aantallen	Zaken met belang in percentages	Zaken zonderbelang in percentages
Bijzondere overeenkomst	169.464	5.846	96,7%	3,3%
Erfrecht	83	130	39,0%	61,0%
Europees recht	2	13	13,3%	86,7%
Faillissementsrecht	130	98	57,0%	43,0%
Familierecht	64	2.372	2,6%	97,4%
Fiscaal recht	8	12	40,0%	60,0%
Goederen meerderjarige	17	1	94,4%	5,6%
Goederen minderjarige	0	3	0,0%	100,0%
Goederen ondercuratelegestelde	3	0	100,0%	0,0%
Huurzaak	3	0	100,0%	0,0%
Intellectuele eigendom	299	192	60,9%	39,1%
Landinrichtingswet	1	5	16,7%	83,3%
Mentorschap	2	1	66,7%	33,3%
Niet ingedeeld	105.018	950	99,1%	0,9%
Onderbewindstelling	6	1	85,7%	14,3%
Ontbinding arbeidsovereenkomst	205	37	84,7%	15,3%
Onteigeningswet	41	31	56,9%	43,1%
Overige beheerzaak	0	2	0,0%	100,0%
Overige dagvaardingen	17.626	390	97,8%	2,2%
Overige verzoekschriften	12	1	92,3%	7,7%
Overige zaak ex art. 96 Rv	0	1	0,0%	100,0%
Procesrecht	558	1.549	26,5%	73,5%
Rechtspersonenrecht	146	93	61,1%	38,9%
Sociale zekerheid/fraude	1	0	100,0%	0,0%
Verbintenissenrecht	70.396	1.709	97,6%	2,4%
Verkeersmiddelen en vervoer	473	27	94,6%	5,4%
Vermogensrecht	749	1.400	34,9%	65,1%
Verzekeringsrecht	48.803	136	99,7%	0,3%
Verzet dwangbevel	1	45	2,2%	97,8%
Zakelijke rechten	2.557	505	83,5%	16,5%

Bijlage 8 Beëindigingen faillissementen en schuldsaneringen

In de berekeningen is gekozen om bij faillissementen en schuldsaneringen het financiële belang te bepalen op basis van de verzoeken en beëindigingszaken niet mee te tellen vanwege de dubbel telling die er dan plaatsvindt. Deze keuze voor verzoeken is voornamelijk om praktische redenen gemaakt. We geven in deze bijlage vanwege de volledigheid daarom nog het financiële belang weer wanneer het wordt gebaseerd op de beëindigingen.

In de volgende tabel (die vergelijkbaar is met tabel 3.18 in het rapport) presenteren we het belang voor de verzoeken en de beëindigingen. We zien dat de beëindigingen voor zowel de faillissementen als de schuldsaneringen hoger uitvallen. Voor faillissementen geldt daarvoor ongeveer een factor 1,5, voor schuldsaneringen een factor 1,2. Deels kan dit om steekproeffluctuaties gaan, maar vermoedelijk zullen beëindigingen ook in werkelijkheid hoger uitvallen omdat bij verzoeken nog niet altijd alle schuldeisers al in beeld zijn.

Rechtsgebied	Gemiddeld belang	Zaken per jaar zonder belang in administratie	Financieel belangschatting per jaar (in mln)
Faillissementen (verzoeken)	793.542	13.336	10.583
Schuldsaneringen (verzoeken)	73.571	13.728	1.010
Faillissementen (beëindigingen)	1.274.298	12.118	15.442
Schuldsaneringen (beëindigingen)	98.426	12.475	1.228

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland
Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
Nederland
T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com
W <http://www.ecorys.nl/>